

Návrh na koordinačný postup pre vytvorenie tzv. špecializovaných policajných tímov zasahujúcich v prípadoch násilia na ženách vrátane znásilnenia

Andrea Babušáková
Barbora Burajová
Marek Píš

Domov musí byť bezpečné miesto
pre všetkých

KMC

KOORDINAČNO-METODICKÉ CENTRUM
PRE PREVENCIU NÁSILIA NA ŽENÁCH

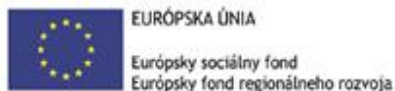
Návrh na koordinačný postup pre vytvorenie tzv. špecializovaných policajných tímov zasahujúcich v prípadoch násilia na ženách vrátane znásilnenia

Autor a autorky: JUDr. Andrea Babušáková, Mgr. Barbora
Burajová PhD., JUDr. Marek Píš

Bratislava, 2023

Inštitút pre výskum práce a rodiny vydal túto publikáciu ako súčasť výstupov národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie OP ĽZ NP 2018/4.1.2/01., ktorý sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje, www.esf.gov.sk

Odborná garancia: Oľga Pietruchová

Vydanie: Prvé vydanie

Vydavateľ: Inštitút pre výskum práce a rodiny

Rok vydania: 2023

Rozsah: 55 strán

Text neprešiel jazykovou korektúrou

Obsah

Zoznam použitých právnych predpisov.....	4
Zoznam použitých skratiek.....	5
Úvod	6
I. PREVALENCIA NÁSILIA NA ŽENÁCH A DOMÁCEHO NÁSILIA A JEHO LATENCIA	10
II. OSOBITNÉ POSTUPY A ŠPECIALIZÁCIA V POLICAJNEJ PRÁCI SO ZAMERANÍM NA NÁSILIE NA ŽENÁCH A DOMÁCE NÁSILIE – POZNÁMKY Z HODNOTENIA ZAHRANIČNEJ PRAXE	14
2.1. Dôvody špecializácie	14
2.2. Cieľ špecializácie.....	15
2.3. VÝKON ŠPECIALIZÁCIE V PRAXI - ODPORÚČANIA	16
III. ANALÝZA K MOŽNOSTIAM VYTVORENIA ŠPECIALIZOVANÝCH POLICAJNÝCH TÍMOV Z POHLÁDU ČINNOSTI A ŠTRUKTÚRY POLICAJNÉHO ZBORU.....	21
3.1. Pojem násilie na ženách a domáce násilie z pohľadu činnosti PZ SR.....	21
3.2. Organizačná štruktúra PZ, útvary PZ.....	24
3.3. Vyšetrovateľ PZ, poverený príslušník PZ a operatívny pracovník PZ	33
3.4. Policajti „prvého kontaktu“	35
3.5. Operačné strediská a domáce násilie.....	36
3.6. Vzdelávanie príslušníkov PZ	40
IV. MOŽNOSTI ZAVEDENIA ŠPECIALIZÁCIE Z POHLÁDU VYŤAŽENIA PZ SR VYŠETROVANÍM TRESTNÝCH ČINOV DOMÁCEHO NÁSILIA A TRESTNÝCH ČINOV PROTI ĽUDSKEJ DÔSTOJNOSTI	44
4.1. Vymedzenie kriminality v rámci špecializácie policajnej práce na násilie na ženách a domáce násilie.....	44
4.2. Zaťaženosť špecializovaných vyšetrovateľov a vyšetrovateliek prípadmi násilia na ženách a domáceho násilia (26)	46
4.3. Organizačné začlenenie špecializovaných vyšetrovateľov a vyšetrovateliek a podmienky špecializácie	47
Záver.....	49
Citované diela.....	51
Príloha č. 1.....	1

Zoznam použitých právnych predpisov

- zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov
- nariadenie ministra vnútra SR č. 175/2010 o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri odhaľovaní trestných činov, pri zisťovaní ich páchatelov a o postupe v trestnom konaní v znení neskorších predpisov,
- nariadenie Prezídia Policajného zboru č. 53/2015 o organizačnom poriadku Prezídia Policajného zboru v znení neskorších predpisov,
- nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky č. 19/2009 o vydaní vzorového organizačného poriadku krajského riaditeľstva Policajného zboru v znení neskorších predpisov,
- nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 53/2015 o dislokácii, typizácii a územnej pôsobnosti základných útvarov Policajného zboru v znení neskorších predpisov,
- nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 99/2018 o zásadách dislokácie, typizácie a systemizácie základných útvarov Policajného zboru,
- nariadenie Prezídia Policajného zboru č. 80/2018 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície Policajného zboru,
- nariadenie prezidenta Policajného zboru č. 7/2002 o objasňovaní priestupkov a prejednávaní priestupkov v Policajnom zbore v znení neskorších predpisov,
- nariadenie prezidenta Policajného zboru č. 21/2009 o postupe na úseku trestnej činnosti mládeže a trestnej činnosti páchanej na mládeži v znení nariadenia prezidenta Policajného zboru č. 1/2011,
- nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 88/2017 o činnosti operačných stredísk,
- nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 13/2008 o postupe pri prijímaní tiesňového volania na národnom čísle tiesňového volania Policajného zboru 158 v znení neskorších predpisov.

Zoznam použitých skratiek

A PZ – Akadémia Policajného zboru

CSP - zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov

KR PZ – Krajské riaditeľstvo Policajného zboru

MV SR – Ministerstvo vnútra SR

NAKA – Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru

NJBPNM – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru

OO PZ – Obvodné oddelenie Policajného zboru

OR PZ – Okresné riaditeľstvo Policajného zboru

PMJ PZ – Pohotovostná motorizovaná jednotka Policajného zboru

P PZ – Prezídium Policajného zboru

PZ– Policajný zbor

SR – Slovenská republika

TZ alebo Trestný zákon – zákon č. 300/ 2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

TP alebo Trestný poriadok – zákon č. 301/ 2005 Z.z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov

Zákon o policajnom zbore – zákon č. 171/1993 o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov

Zákon o obetiach – zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

ÚVOD

Táto publikácia sa zaoberá možnosťou vytvorenia špecializácie v policajnej práci na identifikáciu a vyšetrovanie prípadov násilia na ženách a domáceho násilia.

Na úvod chceme zdôrazniť, že samotná polícia nemôže „vyriešiť“ násilie páchané na ženách a domáce násilie. Ide o spoločenské problémy, ktoré si vyžadujú reakciu celej spoločnosti a vytvorenie stratégií a postupov, do ktorých sú zapojené prierezovo všetky zložky verejnej moci.

Na strane druhej, práve polícia má jedinečné oprávnenia, ktoré umožňujú odhaľovať násilie na ženách a domáce násilie, chrániť obeť a stíhať páchateľov. Kľúčovú rolu pritom zohráva dôvera v schopnosť polície, ktorá formuje ochotu každého jednotlivca, či už v role človeka zažívajúceho násilie alebo svedka násilia prípad nahlásiť a spolupracovať pri trestnom stíhaní. Dôvera má osobitný význam najmä pri násilí v intímnych vzťahoch a viktimizácii v oblasti sexuality, ktoré majú tendenciu sa opakovať, či už ako opakovaná viktimizácia na strane obetí alebo recidíva na strane páchateľa. Zlepšenie reakcie polície na násilie na ženách a dievčatách a interakcie s poškodenými má preto bezprostredný vplyv na lepšiu identifikáciu prípadov násilia na ženách a domáceho násilia a účinnejšie poskytovanie ochrany pred nimi (1).

Spoločnosť a tiež profesionáli a profesionálky sú často frustrovaní z neschopnosti chrániť obeť násilia. V médiách sa opakovane objavujú správy o tom, keď sa obeť alebo ich blízki obrátili na políciu, ale mali pocit, že ich nahlásenia neboli brané dostatočne vážne. Svedkovia prípadov s fatálnym následkom vypovedajú o tom, že vedeli o bitkách - aj v tomto prípade počuli krik, no tentoraz už políciu nezavolali.

V reakcii na uznanie násilia voči ženám a domáceho násilia ako významného problému spoločnosti a bezpečnosti obyvateľov prebieha viac ako tri desaťročia trvajúci proces, v ktorom policajné a aj súdne systémy skúmajú tradičné prístupy k riešeniu prípadov násilia v rodinách a prípadov sexuálnej viktimizácie. Predmetom hodnotenia sú legislatívne a organizačné podmienky a konkrétne postupy, ktoré ovplyvňujú nahlasovanie prípadov a stíhanie páchateľov, a tiež postoje a zručnosti profesionálov a profesionálok riešiacich konkrétne prípady. Tento proces zahŕňa aj skúmanie reakcií obetí na viktimizáciu a na ich účasť v rozličných konaniach, vrátane trestného konania, a zohľadnenie poznatkov viktimológie môže zlepšiť identifikáciu potrieb obetí a pochopeniu ich správania.

Tradičný prístup k riešeniu najrozšírenejších druhov násilia, ktoré zažívajú ženy - násilia v intímnych partnerských vzťahoch a sexuálnej viktimizácie, a domáceho násilia, bol formovaný ich súkromnou skrytou povahou a skúsenosťou, že ich obeť boli závislé od spoločenskej úlohy a právnej moci zneužívateľov. Z historického pohľadu je preto prístup

k riešeniu násilia na ženách a domáceho násilia spojený s neochotou vstupovať do súkromnej sféry alebo kriminalizovať konanie páchatela. Aj keď na tomto mieste nie je možno písať historický vývoj prístupu k danej problematike, s ohľadom na súčasné tendencie je vhodné pripomenúť jeho paradoxný vývoj.

Koniec 19. storočia priniesol zákazy bitia žien a týrania detí, modernizáciu pohľadu práva, orgánov činných v trestnom konaní a súdnictva na rodinné vzťahy a zrovnoprávnenie žien a mužov v manželstve. V týchto trendoch však počas prvej polovice 20. storočia nastal vývoj, ktorý súvisel s vývojom rodinného práva. Ochrana žien pred intímnym partnerským násilím a obetí domáceho násilia sa paradoxne znížila, nakoľko prípady pôvodne riešené trestnými súdmi boli smerované do oblasti civilného a formujúceho sa rodinného súdnictva. Namiesto kriminalizácie násilia sa začal presadzovať trend pomoci vyriešiť tzv. rodinné problémy (2) a pozornosť sa opäť sústredila na zmierenie rodiny a uzatvorenie kompromisu (3).

Od 70. rokov 20. storočia sa pod vplyvom feministického hnutia vo vyspelých štátoch západnej hemisféry zosilňuje úsilie o ochranu žien pred násilím. Ženské organizácie zakladajú a prevádzkujú poradne a krízové ubytovne pre ženy zažívajúce násilie a ich deti a popri tom vyvíjajú politické úsilie, aby sa násilie na ženách a domáce násilie dostali von zo súkromnej sféry a do pozornosti verejných politík. Schopnosť formulovať svoje požiadavky v rámci ochrany a podpory ľudských práv viedla aj medzinárodné a medzištátne organizácie k tomu, že začali od členských štátov vyžadovať, aby prijímali programy a postupy na prevenciu násilia na ženách a domáceho násilia.

Kým štáty západnej hemisféry prijímali legislatívne nástroje zamerané na zníženie rizík a zvýšenie bezpečia žien a obetí domáceho násilia od 80. rokov minulého storočia, na Slovensku sa boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu stáva súčasťou verejných politík od konca jeho 90. rokov. Preto u nás s dvadsaťročným oneskorením sledujeme obdobný vývoj: mimovládne organizácie obhajujúce práva žien a zistenia výskumov upozorňujú, že páchatelia sú zriedka zatýkaní, stíhaní alebo odsúdení porovnateľne prísne ako páchatelia násilných trestných činov, ktoré nezhrňajú blízky vzťah medzi páchatelom a obeťou, polícia sa často vyhýba začatiu trestného stíhania bez podania trestného oznámenia obeťou, nahlásené prípady násilia sú častejšie ukončené v priestupkovom konaní ako začatím trestného stíhania a podaním obžaloby (4), (5).

Táto kritika obsahuje aj tvrdenie, že policajti a policajtky nevedia identifikovať násilie a jeho závažnosť a adekvátne reagovať na potreby obetí, pretože v dôsledku nedostatočných informácií o násilí na ženách a domácom násilí, sú ich hodnotenie okolností prípadu a spôsob jeho riešenia ovplyvňované mýtmi o násilí páchanom na ženách a jeho obetiach. Skutočnosť, že na Slovensku u vyšetrovateľov a vyšetrovateliek polície SR je relatívne vysoká miera

akceptácie mýtov o násilí páchanom na ženách a jeho obetiach je potvrdená aj výskumom¹, pričom sa najmä pri skúsenejších vyšetrovateľoch a vyšetrovatelkách ukázalo, že aj pri vyššej miere mýtov venujú pozornosť prípadu, ktorý práve vyštrujú (6). Pomáhajúce profesie popri tom upozorňujú, že štatistiky kriminality na Slovensku vypovedajú o tom, že „počet prípadov vo vzťahu k reálnej prevalencii násilia ... je veľmi nízky a vypovedá o neefektívnosti policajného systému“ (5).

Na Slovensku nepoznáme presne rozsah latencie násilia na ženách a domáceho násilia, nakoľko nie je možné z dostupných administratívnych policajných dát zistiť, koľko prípadov sa dostalo do pozornosti polície, či už prostredníctvom výjazdu alebo ohlásením viktimizácie na polícii alebo prokuratúre. V súvislosti s násilím páchaným na ženách identifikovať počet zistených a objasnených trestných činov, ak bol medzi páchatelom a obeťou intímny partnerský vzťah a je možné ho zaradiť do kategórie tzv. domáce násilie.

Nemáme ani hlbší pohľad na príčiny toho, do akej miery latencia násilia na ženách a opakovaná viktimizácia súvisia s prácou polície. Nie je však dôvod sa domnievať, že hlbkový pohľad do spôsobu vybavenia oznámenia prípadu násilia na ženách a domáceho násilia by ukázal, že aj na Slovensku sú mnohopočetne prijímané také rozhodnutia a uplatňované také postupy, ktoré násilie zľahčujú, jeho obeť spochybňujú a tiež odrádzajú od riešenia ich situácie trestnoprávnou cestou. Tieto dôvody a prístup k obetiam, ktorý nie je zameraný na ich potreby, sú v hodnotiacich správach o prístupe polície nazývané aj medzerou v spravodlivosti, ktorá pretrváva v reformujúcich sa systémoch aj po desaťročiach výskumu, správ inšpekcie policajného zboru, policajnej reformy a zmenách legislatívy (7).

Faktom však zostáva, že na Slovensku je polícii je nahlásených len 17% prípadov domáceho násilia (8) a len 15 % žien ohlási polícii najzávažnejší incident sexuálneho násilia (9). Jedným z dôvodov takejto nízkej nahlasovanosti sú aj obavy obetí z necitlivého prístupu polície a ich presvedčenie, že polícia by im nepomohla (10), čo upozorňuje na to, ako je vnímaná domnelá alebo skutočná neadekvátnosť reakcie polície v týchto prípadoch. Ako sme upozornili už skôr, pri hodnotení práce policajtov a policajtiiek sa stretávame s ľudským faktorom, kedy polícia je obviňovaná z necitlivého prístupu k obetiam a zľahčovania prípadov. V skutočnosti však nízka nahlasovanosť ukrýva širokú škálu reakcií v rôznych prostrediach, či už ide o orgány činné v trestnom konaní, súdy, orgány sociálno-právnej ochrany, podporné služby pre obeť, zdravotnícke služby alebo rôzne neformálne zdroje podpory. A napriek tomu, že sa verejná pozornosť sústreďuje najmä na políciu, je potrebné upozorniť, že aj v prípadoch, keď bol páchateľ zadržaný, zatknutý, obvinený a došlo aj k jeho odsúdeniu, môže dôjsť k zlyhaniu v zabezpečení ochrany obetí pred násilím. Napríklad rozhodnutia súdov v prípadoch násilia na ženách ukazujú, že veľkej skupine páchatelov odsúdeným za zločiny proti blízkym osobám je napokon povolený podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody, pričom v takýchto

---

¹ Nízku mieru akceptácie prejavilo 32% policajtov a policajtiiek v prípade partnerského násilia a 40% v prípadoch sexuálneho násilia.

prípadoch len zlomku z nich bola súčasne uložená povinnosť či obmedzenie, ktoré by po skončení súdneho konania chránili obeť pred tým, aby ich páchateľ kontaktoval alebo sa k nim priblížil (11).

Ekosystém ochrany a podpory tvoria spoločne s políciou rôzne ďalšie verejné a aj neverejné inštitúcie a organizácie. Tento ekosystém obetiam uľahčuje alebo naopak komplikuje riešenie ich situácie a cestu k spravodlivosti. Na strane druhej, polícia je zvyčajne jedinou inštitúciou, ktorá je obetiam nepretržite dostupná a disponuje jedinečnými oprávneniami, ktoré môžu poskytnúť obetiam okamžitú ochranu a aj otvárajú cestu k zabezpečeniu spravodlivosti. Schopnosť polície dôsledne vyšetriť každé hlásenie násilia na ženách a domáceho násilia a spôsob, akým zaobchádza s jeho obeťami, má významný vplyv na ochranu pred opakovanou viktimizáciou a tiež na zmenu vnímania tohto problému v spoločnosti. Preto údaj o nahlasovanosti násilia na ženách a domáceho násilia a stíhaní jeho páchateľov je významným ukazovateľom úspešnosti celého ekosystému a v neposlednom rade vypovedá o tom, aké úspešné sú postupy na individuálnu a generálnu prevenciu násilia na ženách a domáceho násilia.

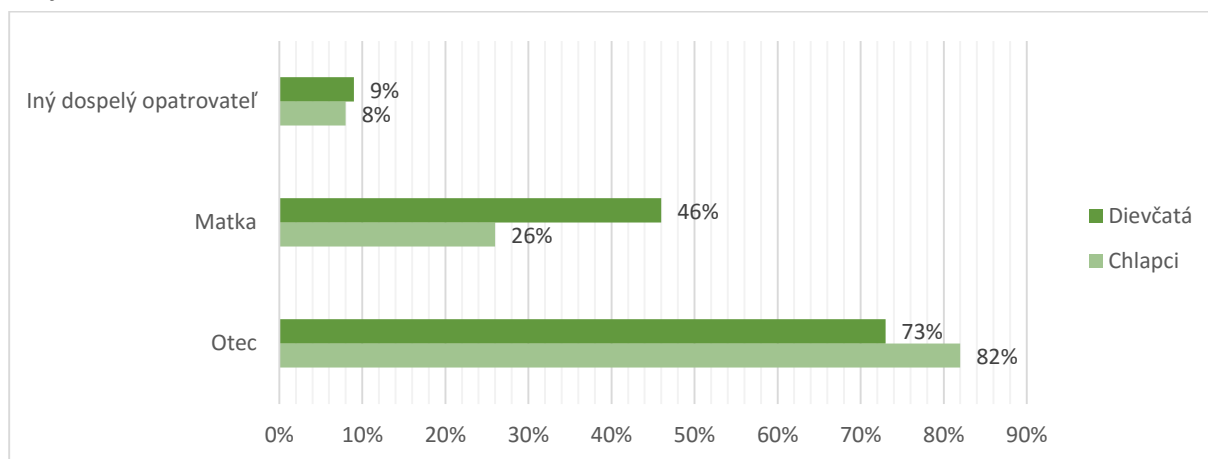
I. PREVALENCIA NÁSILIA NA ŽENÁCH A DOMÁCEHO NÁSILIA A JEHO LATENCIA

Prvý slovenský výskum o domácom násilí (12) ukázal, že domáce násilie je časté a vo veľkej miere prebieha skryto.

Domáce násilie v detstve

Počas detstva do 15. roku života mala skúsenosť s domácim násilím 1/3 mužov a 1/5 žien Slovenska. Väčšina chlapcov aj dievčat zažila násilie od otca. Skúsenosti dievčat, ak zažívali násilie od ich mám, ale boli takmer dvojnásobné ako skúsenosti chlapcov, z ktorých označilo ako násilnú osobu mamu z nich. Bližší pohľad osobu agresora počas detstva ukazuje nasledujúci graf:

Graf č. 1: Páchateľ domáceho násilia zažívaného do 15 roku života

(Zdroj dát: Filadelfiová, J., Gerbery, D., Vittek, J., 2017; vlastné spracovanie)

Tieto údaje ukazujú na poznatky dôležité pre odhaľovanie domáceho násilia voči deťom a jeho rozsahu:

- väčšinou sú páchatelmi násilia na deťoch v rodinách otcovia,
- dievčatá sú častejšie ako chlapci viktimizované oboma rodičmi.

Hoci chlapci zažívali viac fyzického násilia, dievčatá museli byť častejšie ošetrené zdravotníkmi v dôsledku vážnejších zranení.

Násilie na deťoch je vysoko latentné - polovica detí sa nikomu nezdôverila. Latenciu domáceho násilia na deťoch potvrdzuje aj vnímanie násilia na deťoch. Len približne každý piaty obyvateľ Slovenska (22%) pozná dieťa alebo deti vystavené domácemu násiliu (13), ale vo výskume skúseností detí s násilím od blízkych osôb sa ich za obeť domáceho násilia označilo o polovicu viac.

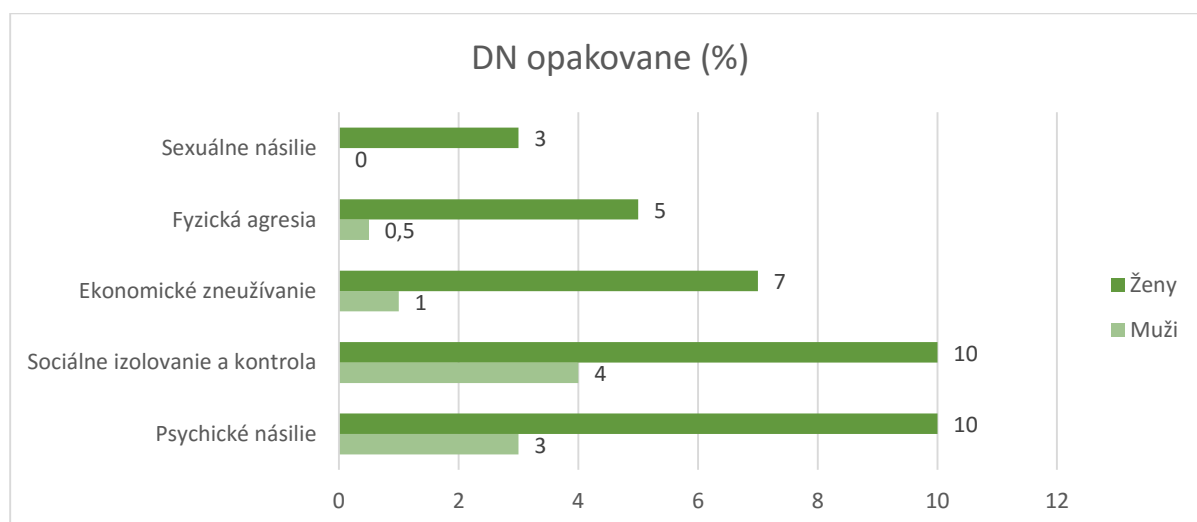
Skúsenosti s domácim násilím od 15 rokov života do dospelosti

Od dovŕšenia 15 roku života sa skúsenosť s domácim násilím mužov a žien vyrovnáva a zažila ho každá štvrtá žena a každý štvrtý muž. Zdroj násilia je však podľa pohlavia obeť zásadne odlišný. Muži najčastejšie zažívali násilie od mužských príbuzných (16% z celkových 25%), u žien prevažovala skúsenosť s násilím od intímnych partnerov (19% z celkových 26%).

Domáce násilie je charakteristické práve opakovaním jednotlivých skutkov agresie. Pri jeho identifikácii je preto potrebné pýtať sa aj na minulé skúsenosti a hľadať vzorec zneužívania a kontroly. Fragmentácia domáceho násilia na jednotlivé skutky vedie k mylnému záveru, že išlo o exces alebo násilie nie je závažné. V prípadoch, ak v konkrétnej situácii boli násilní obaja aktéri, môže nedostatočný pohľad na kontext a históriu ich vzťahu viesť k záveru, že násilie medzi nimi je vzájomné a provokované situáciou, na ktorej sa obaja aktéri podieľajú rovnakou mierou. V párových vzťahoch je takéto násilie označované ako tzv. situačné násilie (14).

Slovenské dáta ukazujú, že najmä v prípadoch žien zažívajúcich násilie v intímnych partnerských vzťahoch, je potrebné venovať pozornosť kontextu a histórii násilia. Pri násilí v intímnych partnerských vzťahoch bola skúsenosť mužov a žien s jednotlivými formami násilia porovnateľná len pri ojedinelom psychickom násilí a kontrolujúcim správaním². Ako ale ukazuje graf č. 2 opakovane zažili ekonomické násilie 3% mužov ale až 8% žien. Dvojnásobná bola aj skúsenosť žien oproti mužom s opakovaným fyzickým násilím. So skúsenosťou so sexuálnym násilím od blízkych sa zverili len dvaja opýtaní muži, na druhej strane sa s ním stretli až 4% opytovaných žien, pričom 3% ho zažili opakovane (12).

Graf č. 2: Skúsenosť s opakovaným násilím v intímnych partnerských vzťahoch u mužov a žien Slovenska od 15 roku života

(Zdroj dát: Filadelfiová, J., Gerbery, D., Vittek, J., 2017; vlastné spracovanie)

² Za kontrolujúce správanie bolo považované také konanie, ktoré ich obmedzovalo na bežných činnostiach.

Preverovanie širších súvislostí odhaľuje, do akej miery je intímne partnerské násilie asymetrické, či je opakované násilie a vedie k tomu, že jeden z páru prevzal všetku moc a kontrolu vo vzťahu (15).

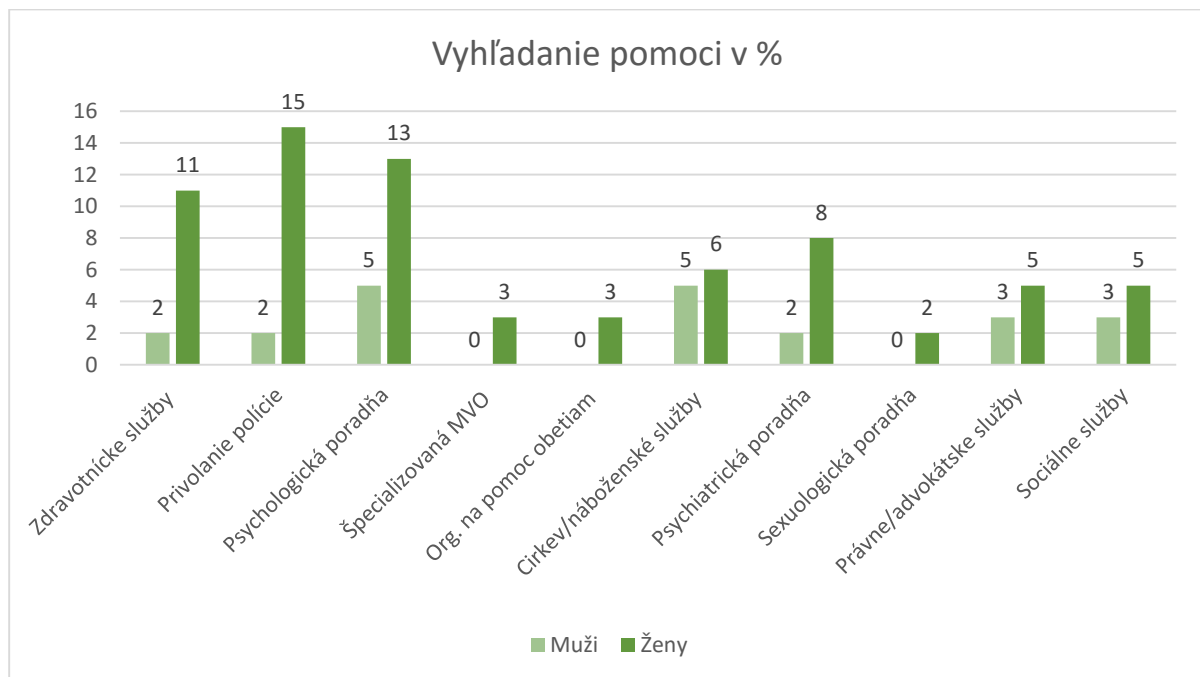
Partnerské násilie v intímnych vzťahoch je charakteristické využívaním taktiky zastrážovania, ponižovania, izolácie a kontroly obete násilím alebo jeho hrozbou (16). Majetnícke a kontrolujúce správanie násilného partnera je v odbornej literatúre označované ako kontrola nátlakom (17).

Identifikácia kontroly nátlakom pomáha odlíšiť konfliktný a násilný partnerský vzťah. Aj frekvencia násilných situácií v konfliktných vzťahoch býva obvykle zriedkavá, pričom len málokedy vedie k závažnejším zraneniam, najmä však život v konfliktných vzťahoch má malé ak vôbec nejaké negatívne následky na psychiku (18).

Vyhľadanie pomoci v prípadoch domáceho násilia

Len 17% ľudí so skúsenosťou domáceho násilia (12). Ako ukazuje nasledujúci graf, muži sa najčastejšie obracali na psychologické poradne a cirkvi. Ženy sa najčastejšie vyhľadali políciu (15%), psychologickú poradňu (13%) a zdravotnícke služby (11%).

Graf č. 2: Hľadanie pomoci v prípadoch domáceho násilia od 15 roku života

(Zdroj dát: Filadelfiová, J., Gerbery, D., Vittek, J., 2017; vlastné spracovanie)

Poznatky o latencii domáceho násilia vieme z longitudálneho viktimologického výskumu, ktorý bol realizačný na Paneurópskej vysokej škole.

Dôvody, ktoré viedli ku kontaktovaniu polície boli nasledovné:

- zabrániť opakovaniu násilia (14%) a bezprostredná potreba pomoci (11%),
- dosiahnuť potrestania páchatel'a (13%).

Nízka miera motivácie dosiahnuť potrestanie páchatel'a ukazuje, že rozhodovanie o kriminalizácii blízkej osoby je zložité, nakoľko zahŕňa citové väzby a sociálne aj ekonomické prepojenie.

Pre prevenciu násilia na ženách a domáceho násilia sú významné aj dôvody, pre ktoré sa obeť rozhodli políciu nekontaktovať. Ukazujú, čo je potrebné zlepšiť, aby sa zvýšila nahlasovanosť násilia. Medzi tieto dôvody patrili:

- obava z pomsty páchatel'a a nešetrného vypočúvania zo strany polície (33%),
- presvedčenie, že polícia by s prípadom nič neurobila kvôli nedostatku dôkazov (25%) (10).

Je teda zrejmé, že obeť domáceho násilia pociťujú pomerne vysokú mieru obáv a nedôvery v orgány činné v trestnom konaní. Konštatovanie Generálnej prokuratúry SR, že *„(Z)istené štatistické ukazovatele, týkajúce sa počtu skutkov, pre ktoré bolo v sledovanom období začaté trestné stíhanie však rozhodne nevystihujú skutočný počet spáchaných skutkov domáceho násilia. (..) Keďže domáce násilie je v značnej miere skrytým problémom, jeho skutočný rozsah nebude nikdy presne známy.“* (19) by malo motivovať k zlepšovaniu postupov polície na zvyšovanie nahlasovanosti domáceho násilia. Osobitne kvôli tomu, že ročná prevalencia násilia na ženách po 15 roku života sú 4%, čo znamená, že ročne tak zažije niektorú z foriem násilia na ženách 94 867 žien Slovenska (8). Navyše, pravdepodobnosť, že dieťa matky, ktorá zažíva násilie od svojho partnera, sa tiež stane obeťou fyzického, psychologického a sexuálneho násilia je medzi 40 až 70% a v rodinách, v ktorých je prítomné domáce násilia sú deti vystavené až 15-krát vyššiemu riziku, že budú samé zneužívané (20).

S cieľom posilniť vyšetrovanie a stíhanie domáceho násilia sa v čoraz väčšom počte krajín implementujú osobitné postupy, vrátane vytvárania špecializácie v policajnej práci, ktoré je zameraná na odhaľovanie a stíhanie násilia na ženách a domáceho násilia. Pritom sa vychádza z predpokladu, že osobitné postupy a špecializácia podporujú dôkladné policajné vyšetrovanie, komplexné a účelné techniky vypočúvania, vzťah a dôveru s obeťami a zameriavajú trestného stíhania na konanie páchatel'a (21).

II. OSOBITNÉ POSTUPY A ŠPECIALIZÁCIA V POLICAJNEJ PRÁCI SO ZAMERANÍM NA NÁSILIE NA ŽENÁCH A DOMÁCE NÁSILIE – POZNÁMKY Z HODNOTENIA ZAHRANIČNEJ PRAXE

Špecializované policajné jednotky pre riešenie prípadov násilia na ženách a domáceho násilia má viacero krajín, respektíve regiónov alebo štátov v rámci krajín. Medzi inými sú to Veľká Británia, Španielsko, Rakúsko, Spojené štáty americké, Austrália alebo Nový Zéland.

Ich štruktúra a fungovanie sa líšia v závislosti od štruktúry policajného zboru v danej krajine alebo provincii a od strategických cieľov definovaných pre ich existenciu a fungovanie. Rovnako sa líši aj záber trestnej činnosti, ktorú riešia (napr. v niektorých krajinách sú to policajné jednotky, ktoré riešia širšie domáce násilie, inde násilie na ženách, vrátane sexuálneho násilia, prenasledovania a partnerského násilia a pod.). Z rôznych evaluačných štúdií, ktoré k špecializovaným policajným jednotkám existujú v rôznych krajinách však vyplývajú niektoré spoločné črty.

2.1. Dôvody špecializácie

V zásade je možné nájsť dve hlavné dôvody, ktoré viedli k zavedeniu špecializácie na násilie na ženách a domáce násilie.

Prvý dôvod spočíva v samotnej vyťažnosti policajtov a povinnosti postupovať pri vyšetrovaní trestných činov bez zbytočných prietahov a efektívne. V tomto ohľade sa situácia na Slovensku neodlišuje, nakoľko je podľa § 201 ods. 2) TP povinnosťou polície postupovať pri vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní čo najrýchlejšie a zadovažovať podklady na objasnenie skutku v rozsahu potrebnom na posúdenie prípadu a zistenie páchatel'a trestného činu.

Napriek zmenám, ktoré boli do trestného konania zavedené po prijatí zákona o obetiach, s cieľom znížiť riziko opakovanej a druhotnej viktimizácie, pod vplyvom tejto povinnosti a skutočnosti, že kriminalistika kladie dôraz najmä na efektivitu vlastných postupov v technickom a operatívnom zmysle (22), zohľadňovanie ochrany a podpory obete a jej potrieb, je len doplnkom hlavného účelu kriminalistických postupov (22). Evaluačné správy v tomto ohľade poukazujú najmä na:

- relatívne krátky čas na vyšetrovanie,
- značnú zložitosť potrebnej dokumentácie prípadu a procesné problémy pri zadovažovaní dôkazov (23).

Druhý dôvod zavedenia špecializácie spočíva v nízkej úrovni odbornej prípravy na riešenie prípadov násilia na ženách a domáceho násilia, ktoré vedie napríklad k tomu, že sa polícia zameriava prevažne na fyzické príznaky násilia a na overovanie aktuálnej udalosti, pričom sa spolieha skôr na "pocit" a skúsenosti z minulosti ako na viktimologické poznatky (23), (24).

Téma vzdelávania policajtov a policajtiiek v oblasti násilia na ženách a domáceho násilia rezonuje aj na Slovensku (5), pričom Ministerstvu vnútra SR, Prezídium Policajného zboru SR alebo Akadémii PZ SR nie je v tomto ohľade možné vyčítať nečinnosť. Na druhej strane by bolo vhodné pozrieť sa, nakoľko sú poskytované vzdelávacie iniciatívy systematizované, teda či sú jednorazové alebo sa cyklicky opakujú, aký je ich obsah a čím je podložený, a v neposlednom rade aký je ich rozsah, vrátane dostatku času pre účastníkov a účastníčky vzdelávania vstrebať získavané poznatky a reflektovať v ich svetle stávajúcu prax.

Pre takéto hodnotenie nachádzame oporu aj v odbornej literatúre z krajín s dlhšou tradíciou špecializačného vzdelávania (7). Osobitne upozorňuje, že problematickými bodmi vzdelávania o násilí na ženách a domácom násilí je prax nepodobná tej slovenskej, keď vzdelávanie policajtov a policajtiiek je zavedené ako odovzdávanie remesla z jedného policajta na druhého. V takto konštruovanom vzdelávaní, ktoré poskytujú dlhoroční profesionáli alebo policajní akademici, ktorí nemajú kontakt s inou ako policajnou praxou je riziko, že odborná príprava častejšie ako z interdisciplinárnej syntézy dostupných akademických poznatkov čerpá zo súčasnej policajnej praxe a je v konečnom dôsledku edukáciou o právnej úprave a jej prípadných zmenách a zdieľaním osvedčených interných postupov. Navyše, prístupy a techniky, ktoré sa odovzdávajú, sú len zriedka testované a spochybňované akademickým výskumom mimo policajnej teórie a praxe (7). Tým sa stáva nielen policajná práca ale tiež odborná príprava policajtov a policajtiiek do veľkej miery svetom, ktorý je hermeticky uzavretý pred vonkajšími očami a ušami, čo v konečnom dôsledku nielenže oslabuje vzájomné porozumenie ekosystému pre ochranu a podporu obetí násilia na ženách a domáceho násilia ale aj jeho efektivitu.

2.2. Cieľ špecializácie

Ciele špecializácie v rôznych krajinách a regiónoch spája úsilie:

- znížiť latenciu násilia na ženách a domáceho násilia
- znížiť opakovanú viktimizáciu a v prípade budúcich incidentov znížiť ich počet a závažnosť ujmy, ktorá z nich vyplynie.

Hodnotiace správy o špecializovaných policajných tímoch ukazujú, že hoci násilie na ženách a domáce násilie zostávajú v porovnaní s ostatnou kriminalitou viac latentné, po zavedení osobitných postupov a špecializácie na vyšetrovanie týchto prípadov došlo k výraznému nárastu nahlasovania a latencia poklesla (24).

Hodnotiace správy tiež ukazujú, že pokiaľ sú v polícii zriadené špecializované policajné tímy na riešenie násilia na ženách a domáceho násilia, tieto majú v kompetencii riešenie najzávažnejších prípadov, zatiaľ čo všetky ostatné prípady sú ponechané nešpecializovaným útvarom na bežné riešenie.

Kritériom pre pridelenie prípadu špecializovanému tímu je najčastejšie vyhodnotenie závažného rizika nebezpečenstva pre život (23). Takéto hodnotenie nie je realizované na základe jednotnej metodiky. V skutočnosti existuje viacero formálnych postupov, ako riziko hodnotiť, a v niektorých jurisdikciách vyhodnotenie rizika nebezpečenstva neprebíha na základe štandardizovaného postupu.

Odborná literatúra v zásade odporúča, aby vyhodnotenie rizika nebezpečenstva bolo formalizované a to tak v smere hodnotiacich kritérií ako aj postupu hodnotenia a jeho dokumentácie (23). Ak takto formalizované nie je, odporúča sa, aby za prípady, v ktorých hrozí závažné riziko nebezpečenstva pre život, a teda majú byť pridelené špecializovanému policajnému tímu, boli považované prípady, v ktorých v súčasnosti alebo v minulosti došlo k:

- závažným zraneniam, ktoré si vyžiadali dlhšiu dobu liečenia,
- znásilneniu alebo sexuálnemu násiliu, a to aj v rámci domáceho násillia,
- obmedzeniu osobnej slobody alebo únosu,
- nebezpečnému prenasledovanie, vrátane sledovania elektronickými prostriedkami,
- opakovanému porušeniu nariadených zákazov alebo príkazov (napr. porušeniu vykázania zo spoločného obydllia podľa § 27a zákona o policajnom zbore alebo neodkladného opatrenia podľa § 325 ods. 2) písm. e/ až h/ CSP napr. o zákaze styku alebo zákaze kontaktovania, či príkaze nepriblížiť sa k obeti bližšie ako na určenú vzdialenosť,
- opakovaným výjazdom polície alebo nahláseniam prípadu a
- iné prípady, ktoré majú zložitú povahu (24). Za také je možné považovať napríklad prípady, v ktorých došlo:
  - duseniu alebo škrtenu,
  - vyhrážkam zabitím, samovraždou alebo tým, že páchatel' ublíži iným blízkymi osobám.

Ako efektívny prostriedok pre dosahovanie cieľa špecializácie bolo tiež identifikované, ak v prípadoch pridelených špecializovanému tímu bola súčasne obeti poskytnutá alebo zabezpečená psychosociálna podpora (24).

2.3. VÝKON ŠPECIALIZÁCIE V PRAXI - ODPORÚČANIA

Osobitné postupy a špecializácia na prípady násillia na ženách a domáceho násillia v súčasnej praxi sa, ako sme už uviedli, rôzni. Napriek tomu je možno z hodnotiacich správ abstrahovať odporúčania pre výkon špecializácie v policajnej práci.

Stratégia boja proti násilliu na ženách a domácemu násilliu

Polícia má na najvyššej úrovni prijatú dlhodobú stratégiu boja proti násilliu na ženách a domácemu násilliu, ktorej východiskom je interdisciplinárne chápanie problematiky násillia

na ženách a domáceho násilia a obsahuje aj zapojenie iných aktérov ekosystému ochrany a podpory obetí násilia na ženách a domáceho násilia.

Stratégia má jasne určené merateľné ciele, ktoré sa pravidelne vyhodnocujú a do tohto hodnotenia sú zapojení externí aktéri ekosystému ochrany a podpory obetí násilia na ženách a domáceho násilia.

Stratégiu dopĺňajú akčné plány, ktoré je možné podľa potreby meniť a dopĺňať. Aj plnenie akčných plánov je pravidelne hodnotené.

Na centrálnej úrovni je za realizáciu stratégie a akčných plánov zodpovedná jedna osoba, napr. koordinátor/ka z radov PZ.

Zaškolenie v oblasti násilia na ženách a domáceho násilia

Na všetkých úrovniach sú policajti a policajtky špecificky zaškolení/é o problematike násilia na ženách a domáceho násilia a k dispozícii je aj celoživotné vzdelávanie na udržiavanie poznatkov a návykov a tiež ich aktualizáciu v súvislosti so stavom vývoja nových poznatkov z teórie a praxe.

Rozsah, hĺbka a zameranie vzdelávania sa líši v závislosti od toho, akú rolu majú jednotlivé zložky špecializovanej jednotky. Minimálny odporúčaný rozsah vzdelávania je v niektorých krajinách v dĺžke 4 týždne.

Policajti a policajtky, ktorí/é nie sú zaradených do špecializovaných tímov a nevykonávajú vyšetrovanie alebo skrátené vyšetrovanie by mali absolvovať vzdelávanie, ktoré im umožní:

- rozlíšiť jednorazové incidenty násilia od dlhodobých vzorcov násilia,
- urobiť základné vyhodnotenie rizika nebezpečenstva, vrátane skríningu histórie násilia,
- prijať primerané a vhodné opatrenia (napr. vykázať násilnú osobu zo spoločného obydlija podľa § 27a zákona o policajnom zbore),
- prípad dôkladne zdokumentovať ako prípad násilia na ženách alebo domáceho násilia.

Vzdelávanie týchto policajtov a policajtiiek by im malo umožniť nielen identifikovať najvhodnejšiu intervenciu na mieste zásahu. Musia sa aj naučiť, ktoré informácie sú pre dokumentáciu prípadu podstatné.

Špecializované policajné tímy policajtov a policajtiiek, ktoré vykonávajú vyšetrovanie alebo skrátené vyšetrovanie a ich koordinátori/ky majú spravidla toto základné vzdelávanie rozšírené o získanie poznatkov a zručností na:

- podrobnú identifikáciu rizikových faktorov,
- komplexné vyhodnotenie rizika nebezpečenstva,
- manažment rizík a
- tvorbu bezpečnostných plánov.

Vzdelávanie je interdisciplinárne a zabezpečované aj externými lektormi a lektorkami, vrátane odborníčov a odborníkov zo špecializovaných organizácií na pomoc a podporu žien zažívajúcich násilie a obetí iného domáceho násilia v kombinácii so zaškolenými policajnými expertmi a expertkami.

Implementácia špecializácie

Špecializovaná policajná práca pokrýva intervenciu polície od prvotného zásahu hliadky, cez vyhodnotenie najvhodnejšej ďalšej intervencie, až po postupy vo vyšetrovaní. Jej hlavných cieľom je orientácia na vyššiu ochranu žien a ich detí a ďalších obetí domáceho násilia, na ich potreby a na prevenciu opakovaného a závažného násilia.

Nevyhnutnou súčasťou špecializovanej policajnej práce je spolupráca s inými inštitúciami a organizáciami prvého kontaktu. Polícia má aktuálne zoznamy iných pomáhajúcich inštitúcií a organizácií v ekosystéme podpory a ochrany žien pred násilím a obetí domáceho násilia. Na ich základe vie v prípade potreby aktivovať ekosystém podpory a ochrany (napr. zabezpečiť účasť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí, prizvať k realizácii výsluchu podľa § 134 ods. 4), 5) a 135 ods. 1) TP psychológa kvalifikovaného na podporu obzvlášť zraniteľných obetí trestných činov a pod.) a tiež odporúčať obetiam, aby vyhľadali špecializované organizácie na pomoc a podporu žien zažívajúcich násilie a obetí iného domáceho násilia.

Benefity špecializácie

Hodnotiace štúdie, ktoré sa venujú policajnej špecializácii na prípady násilia na ženách a domáceho násilia konštatujú viaceré pozitívne dopady na ochranu žien zažívajúcich násilie a obetí domáceho násilia.

Okrem už spomínaných pozitívnych výsledkov ako je znižovanie latencie násilia na ženách a domáceho násilia, hodnotiace správy uvádzajú, že ženy zažívajúce násilie a iné obeť domáceho násilia, cítili vyššiu podporu v tom, aby násilný vzťah ukončili a odchádzajú z neho skôr v porovnaní s prípadmi žien, kde nebola špecializovaná policajná intervencia. Tiež bola zaznamenaná vyššia miera využívania iných právnych nástrojov ako sú návrhy na vydanie neodkladných opatrení na strane žien ohrozených násilím a iných obetí domáceho násilia.

Medzi benefity existencie a špecializačnej policajnej práce v prípadoch násilia na ženách a domáceho násilia tiež patrí, že ak má žena zažívajúca násilie alebo iná obeť domáceho násilia pozitívnu skúsenosť so zásahom polície, zvyšuje sa aj jej dôvera v iné zložky systému ochrany, pomoci a podpory.

Praktický príklad: Špecializovaná policajná jednotka (Charlotte, Severná Karolína, USA):

Policajná hliadka privolaná k hláseniu partnerského násilia na ženách alebo domáceho násilia so zasahujúcimi policajtmi/policajtkami zaškolenými v tejto oblasti po príchode na miesto oddelene vypočuje osobitne ohrozenú osobu a násilnú osobu.

O získaných informáciách vyhotoví záznam s popisom skutku a iných zistených skutočností. V rámci zisťovania informácií na mieste zrealizuje:

1. skríning histórie násilia (prítomnosť fyzického násilia alebo psychického násilia zo strany násilnej osoby v minulosti, zásahy polície v minulosti, či bola ohrozená osoba v minulosti vykázaná zo spoločného obydlija, prípadne stíhaná a /alebo odsúdená za násilie k ohrozenej osobe a pod.),
2. vykoná s ohrozenou osobou prvotný odhad nebezpečenstva a
3. poskytne alebo zabezpečí ohrozenej osobe praktickú pomoc (napr. ošetrovanie, bezpečný odchod z domácnosti, policajnú asistenciu a pod.),
4. zdokumentuje dôkazy na mieste (napr. vyhotoví fotografie dokumentujúce útok, vrátane fotografií zranení alebo zničených vecí),
5. poskytne informácie o možnostiach ďalšej pomoci a podpory a o možnosti podania návrhu na vydanie neodkladného opatrenia a dostupnej pomoci pri podaní návrhu a
6. rozhodne o intervencii na mieste (napr. zadržanie násilnej osoby, vykávanie násilnej osoby), ktorá má plniť preventívnu funkciu v zmysle okamžitej ochrany ohrozenej osoby pred ďalším útokom.

Policajná hliadka do predpísaného protokolu zapiše všetky zistené skutočnosti, vrátane výsledku prvotného odhadu nebezpečenstva, ktoré ohrozenej osobe hrozí, ktoré následne pošle špecialistovi/špecialistke na úseku vyšetrovania t.j. koordinátorovi/ke pre vyšetrovanie prípadov partnerského násilia na ženách a domáceho násilia na posúdenie ďalších krokov.

Koordinátor/ka pre vyšetrovanie prípadov partnerského násilia na ženách a domáceho násilia na úseku vyšetrovania na základe vyplneného protokolu policajnou hliadkou posúdi, či sa prípadom bude ďalej zaoberať špecializovaný vyšetrovateľ/ka na kriminálnej polícii alebo na základnom oddelení PZ.

Špecializovaný koordinátor/ka je kontaktnou osobou pre obeť, s ktorou robí hĺbkový odhad nebezpečenstva, bezpečnostný plán a poskytne jej informácie o ďalších možnostiach ochrany (napr. neodkladné opatrenia) a podpory (špecifické podporné služby pre ženy, intervenčné centrá).

Ak prípad ďalej vyšetruje **špecializovaný vyšetrovateľ/ka kriminálnej polície**, postupuje podľa záväzného protokolu a interných predpisov pre riešenie týchto prípadov a platnej legislatívy a vykonáva procesné úkony.

Ak prípad rieši **špecializovaný poverený príslušník základného útvaru** (naše OO PZ), rovnako postupuje podľa platných interných predpisov a protokolov a platnej legislatívy.

Úlohou špecializovaných koordinátorov/riek pre vyšetrowanie prípadov partnerského násilia na ženách a domáceho násilia je aj príprava plánov vzdelávania, spolupráca s inými inštitúciami a monitoring a vyhodnocovanie kvality a efektívnosti postupov polície na danom útvare v prípadoch partnerského násilia na ženách a domáceho násilia.

III. ANALÝZA K MOŽNOSTIAM VYTVORENIA ŠPECIALIZOVANÝCH POLICAJNÝCH TÍMOV Z POHĽADU ČINNOSTI A ŠTRUKTÚRY POLICAJNÉHO ZBORU

Východiskom pri plánovaní špecializácie policajtov na prípady násilia na ženách a domáceho násilia na Slovensku musí byť analýza organizačných možností realizácie špecializácie v rámci polície. III. časť preto obsahuje východiskovú analýzu k možnostiam vytvorenia špecializovaných policajných tímov z pohľadu činnosti a štruktúry Policajného zboru. Spracovaná bola JUDr. Andreou Babušákovou, JUDr. Marekom Pišom ku konca roka 2019. Tak ako mnoho iných úloh, aj práca na tejto publikácii bola ovplyvnená celosvetovou pandémiou ochorenia COVID19. Práce na publikácii boli po realizácii východiskovej analýzy prerušené a pokračovali až počas rokov 2022 a 2023 a nakoľko pokračovali na jej podklade, uvádzame východiskovú analýzu na tomto mieste v jej pôvodnom znení a rozsahu.

3.1. Pojem násilie na ženách a domáce násilie z pohľadu činnosti PZ SR

Rozhodujúcim pri hľadaní riešení čo najefektívnejšieho prístupu v prípadoch násilia na ženách a domáceho násilia, je vymedzenie a definovanie pojmov. Z právneho pohľadu možno uviesť, že v SR absentuje legálna definícia pojmu „násilie na ženách“. Definíciu tohto pojmu obsahuje dokument Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2014-2019, schválený uznesením vlády SR č. 730 zo dňa 18. decembra 2013, ktorý vychádza z definícií v Dohovore Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu.

„Násilie ne ženách“ v zmysle tohto dokumentu je chápané ako porušenie ľudských práv a forma diskriminácie žien. Pod týmto pojmom sa rozumejú všetky činy rodovo podmieneného násilia, ktoré majú alebo môžu mať za následok telesnú, sexuálnu, duševnú, ale aj ekonomickú ujmu alebo utrpenie žien vrátane vyhrážania sa takýmito činmi, nátlaku alebo svojvoľného zbavenia slobody, či už vo verejnom alebo v súkromnom živote.

PZ sa v rámci svojej činnosti riadi ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná. Tu je potrebné uviesť, že Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu Slovenská republika doposiaľ neratifikovala a Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2014-2019 nemá povahu všeobecne záväzného právneho predpisu.

Absencia definície pojmu násilia na ženách najmä z hľadiska taxatívneho právneho vymedzenia protiprávných konaní, ktoré možno subsumovať pod tento pojem, môže byť jednou z prekážok kreovania tzv. špeciálnych policajných tímov pre tieto prípady. PZ sa v rámci svojej činnosti stretáva s rôznymi formami násilia na ženách. Pod násilím na ženách by podľa súčasnej všeobecnej definície mohli byť ponímané rôzne prípady a situácie, napríklad

aj lúpežné prepadnutie ženy na ulici, kde páchatel použil násilie voči žene, hoci nemal v úmysle spôsobiť telesnú ujmu obeti, ale jeho konanie sledovalo iný cieľ, a to zmocniť sa cudzej veci.

Zo všeobecnej definície pojmu násilia na ženách tiež vyplýva, že násilie na ženách môže byť rôznej intenzity, a preto by bolo potrebné bližšie zadefinovať, akým spôsobom sa pojem násilia na ženách premietne do konkrétnej právnej kvalifikácie skutku z hľadiska jeho závažnosti. V súvislosti s otázkou vytvárania špecializovaných policajných tímov na prípady násilia na ženách je preto kľúčová aj otázka, či pojem násilia na ženách bude chápaný len v trestnoprávnej rovine alebo aj v rovine menej závažného protiprávneho konania kvalifikovaného ako priestupok.

Okrem toho je potrebné si uvedomiť, že násilie páchané na ženách môže mať rôzne formy a môže sa prejavovať či už ako násilie páchané mimo rodinných a partnerských vzťahov alebo aj ako násilie páchané v rodinách a partnerských vzťahoch (tzv. domáce násilie). Z uvedeného je zrejmé, že **pojmy násilie na ženách a domáce násilie nie je možné celkom stotožňovať**, nakoľko prípady násilia na ženách budú podľa vyššie uvedenej definície zahrňovať okrem prípadov domáceho násilia aj také situácie, kde páchatel s obeťou nie je v žiadnom príbuzenskom či inom blízkom vzťahu (napríklad akt znásilnenia alebo sexuálneho násilia na žene cudzím mužom).

V tejto súvislosti je potrebné spomenúť, že ponímanie domáceho násilia zamerané výlučne na obeť ženy nie je celkom správne, nakoľko obeťami domáceho násilia sú často aj deti, seniori alebo osoby so zdravotným postihnutím, a to bez ohľadu na ich pohlavie.

Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2014-2019 definuje pojem domáceho násilia v širšom zmysle, zahrňajúc vyššie uvedené osoby. Pod pojmom „*domáce násilie*“ sa v zmysle tohto dokumentu rozumejú všetky činy telesného, sexuálneho, duševného a ekonomického násilia, ktoré sa vyskytujú v rámci rodiny alebo domácej jednotky alebo medzi bývalými alebo súčasnými manželmi alebo partnermi, či už páchatel má, alebo v minulosti mal s obeťou spoločný pobyt.

Z pohľadu činnosti PZ domáce násilie je **protiprávne konanie**, ktoré z hľadiska závažnosti môže naplňať skutkovú podstatu trestného činu alebo priestupku.

V prípade priestupkov sú takéto konania najčastejšie kvalifikované ako priestupky proti občianskemu spolunažívaniu podľa § 49 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Tu je potrebné uviesť, že novelou účinnou od 1. januára 2016 (súčasť zákona č. 397/2015, ktorým sa na účely Trestného zákona ustanovuje zoznam látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony) došlo k odlíšeniu páchania priestupku proti blízkej osobe a zverenej osobe od iných skutkových podstát v rámci priestupku proti občianskemu spolunažívaniu. Predmetná legislatívna zmena súvisela so zavedením trestnosti priestupkovej recidívy pri trestnom čine týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 2 Trestného zákona.

Zákonom č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť dňom 1. januára 2018, sa do právneho poriadku Slovenskej republiky zaviedla legálna definícia pojmu „*trestný čin domáceho násillia*“, ktorým sa na účely tohto zákona rozumie trestný čin spáchaný násillím alebo hrozbou násillia na príbuznom v priamom rade, osvojiteľovi, osvojencovi, súrodencovi, manželovi, bývalom manželovi, druhovi, bývalom druhovi, rodičovi spoločného dieťaťa alebo inej osobe, ktorá s páchatelom žije alebo žila v spoločnej domácnosti. V tejto súvislosti je však potrebné uviesť, že **definícia pojmu trestný čin domáceho násillia sa zaviedla výlučne na účely tohto zákona a nemá vplyv na trestnoprávne posudzovanie domáceho násillia na základe príslušných ustanovení Trestného zákona.**

Trestný zákon neupravuje samostatnú skutkovú podstatu trestného činu domáceho násillia. Konanie páchatelä môže byť orgánmi činnými v trestnom konaní posúdené ako trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, alebo ako niektorý z iných trestných činov uvedených v osobitnej časti Trestného zákona, najmä ako trestný čin:

- úkladná vražda podľa § 144 Trestného zákona
- vražda podľa § 145 Trestného zákona
- zabitie podľa § 147 a § 148 Trestného zákona
- usmrtenie podľa § 149 Trestného zákona
- účasť na samovražde podľa § 154 Trestného zákona
- ublíženie na zdraví podľa § 155 až § 158 Trestného zákona
- pozbavenie osobnej slobody podľa § 182 Trestného zákona
- obmedzovanie osobnej slobody podľa § 183 Trestného zákona
- obmedzovanie slobody pobytu podľa § 184 Trestného zákona
- lúpež podľa § 188 Trestného zákona
- vydieranie podľa § 189 Trestného zákona
- nátlak podľa § 192 Trestného zákona
- porušovanie domovej slobody podľa § 194 Trestného zákona
- znásilnenie podľa § 199 Trestného zákona
- sexuálne násillie podľa § 200 Trestného zákona
- sexuálne zneužívanie podľa § 201, § 202 Trestného zákona
- násillie proti skupine obyvateľov podľa § 359 Trestného zákona
- nebezpečné vyhrážanie podľa § 360 Trestného zákona
- nebezpečné prenasledovanie podľa § 360a Trestného zákona

ak bol takýto trestný čin spáchaný na blízkej osobe podľa § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona. Ustanovenie trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona je vo vzťahu špeciality k ostatným vyššie uvedeným trestným činom.

3.2. Organizačná štruktúra PZ, útvary PZ

Základný právny rámec činnosti PZ tvorí zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. Z hľadiska organizácie sa PZ člení na služby, a to službu kriminálnej polície, službu finančnej polície, službu poriadkovej polície, službu dopravnej polície, službu železničnej polície, službu ochrany objektov, službu hraničnej a cudzineckej polície, službu osobitného určenia, službu ochrany určených osôb a inšpekčnú službu; organizačnou súčasťou PZ je aj útvar kriminalisticko-expertíznych činností, ktorý vykonáva odbornú činnosť a znaleckú činnosť podľa osobitných predpisov.

Služby PZ okrem inšpekčnej služby riadi prezident PZ (ak minister vnútra neurčí inak). Pokiaľ máme zvažovať vytváranie špecializácie pre prípady domáceho násillia, tak z hľadiska plnenia úloh jednotlivých služieb PZ pripadajú do úvahy najmä dve služby, a to služba kriminálnej polície a služba poriadkovej polície.

P PZ je sekciou MV SR pre riadenie služby kriminálnej polície, služby finančnej polície, služby poriadkovej polície, služby dopravnej polície, služby hraničnej a cudzineckej polície, služby železničnej polície, služby ochrany objektov, služby osobitného určenia, operačných stredísk PZ a riadenie osobitných útvarov s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky na odhaľovanie a vyšetrovanie trestných činov (napr. NAKA). Analyzovať jednotlivé prepojenia z hľadiska riadenia je zložité a rozsiahle. Riadenie vychádza vždy z pozície jednotlivých útvarov, t.j. P PZ riadi vertikálne KR PZ a OR PZ, pričom KR PZ riadia v rámci svojej pôsobnosti jednotlivé OR PZ.

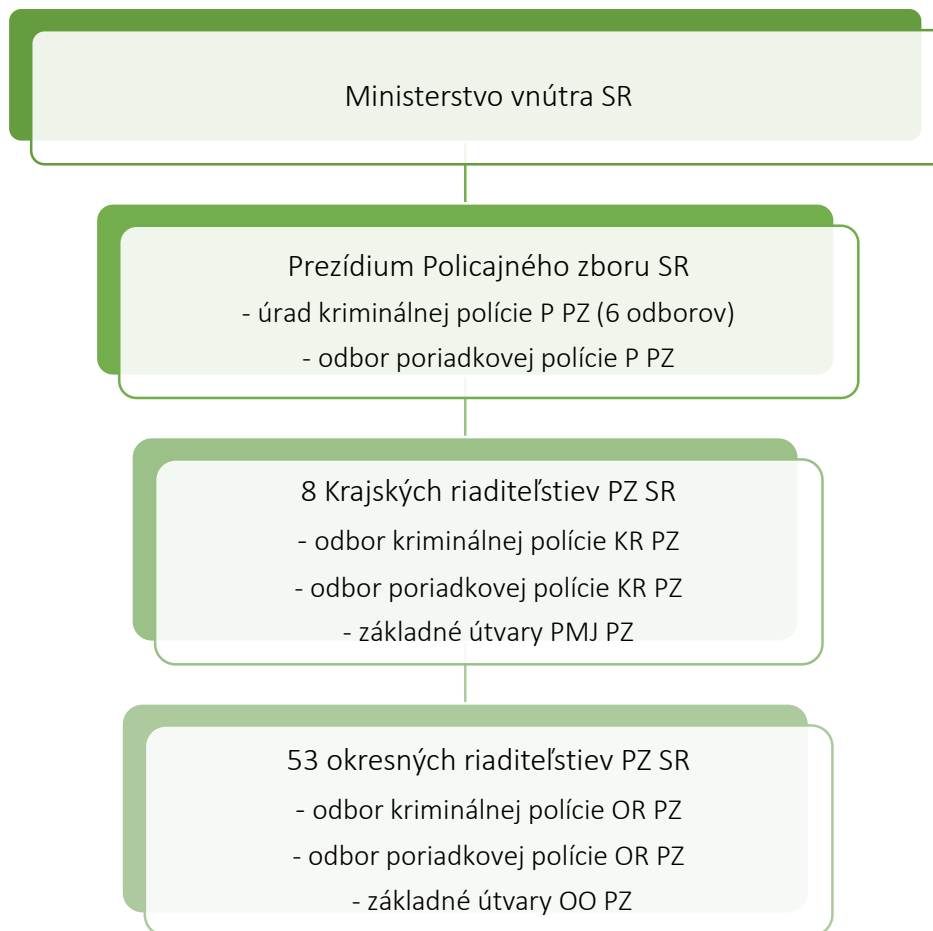
Pôsobnosť a hlavné úlohy P PZ a jeho organizačná štruktúra je bližšie upravená v nariadení P PZ č. 53/2015 o organizačnom poriadku Prezídia Policajného zboru v znení neskorších predpisov.

V rámci štruktúry P PZ pôsobia odborno-metodické útvary pre jednotlivé služby PZ (napríklad úrad kriminálnej polície P PZ ako metodický útvar pre službu kriminálnej polície a odbor poriadkovej polície P PZ ako metodický útvar pre službu poriadkovej polície). Možno tiež spomenúť, že rámci štruktúry P PZ pôsobia aj špecializované útvary s celoslovenskou pôsobnosťou (napr. NAKA, NJBPNM), avšak vzhľadom na charakter trestnej činnosti, ktorými sa tieto útvary zaoberajú, v ich prípade nemá zmysel uvažovať o vytváraní špecializácie pre prípady násillia na ženách a domáceho násillia.

V rámci P PZ existujú aj ďalšie zložky, napr. odbor špecializovaných služieb P PZ, úrad medzinárodnej policajnej spolupráce P PZ, Kriminalistický a expertízny ústav PZ a ďalšie. Tieto útvary vyšetrovanie nevykonávajú, ale plnia iné úlohy a z uvedeného dôvodu sú pre zriadenie špecializovaných policajných tímov z nášho pohľadu irelevantné.

Ak by sme mali uvažovať o vytvorení špecializovaných policajných tímov k problematike domáceho násillia, tak zrejme len na úrovni KR PZ alebo OR PZ. Na základe nižšie uvedeného bude zrejmé, prečo je potrebné uvažovať len týmto smerom.

Orientačná subordinačná schéma PZ pre naše uvažovanie v rámci vytvorenia špecializovaných policajných tímov je približne takáto (v schéme sa uvádzajú iba útvary PZ, ktoré prichádzajú do úvahy v rámci vytvorenia špecializovaných policajných tímov):

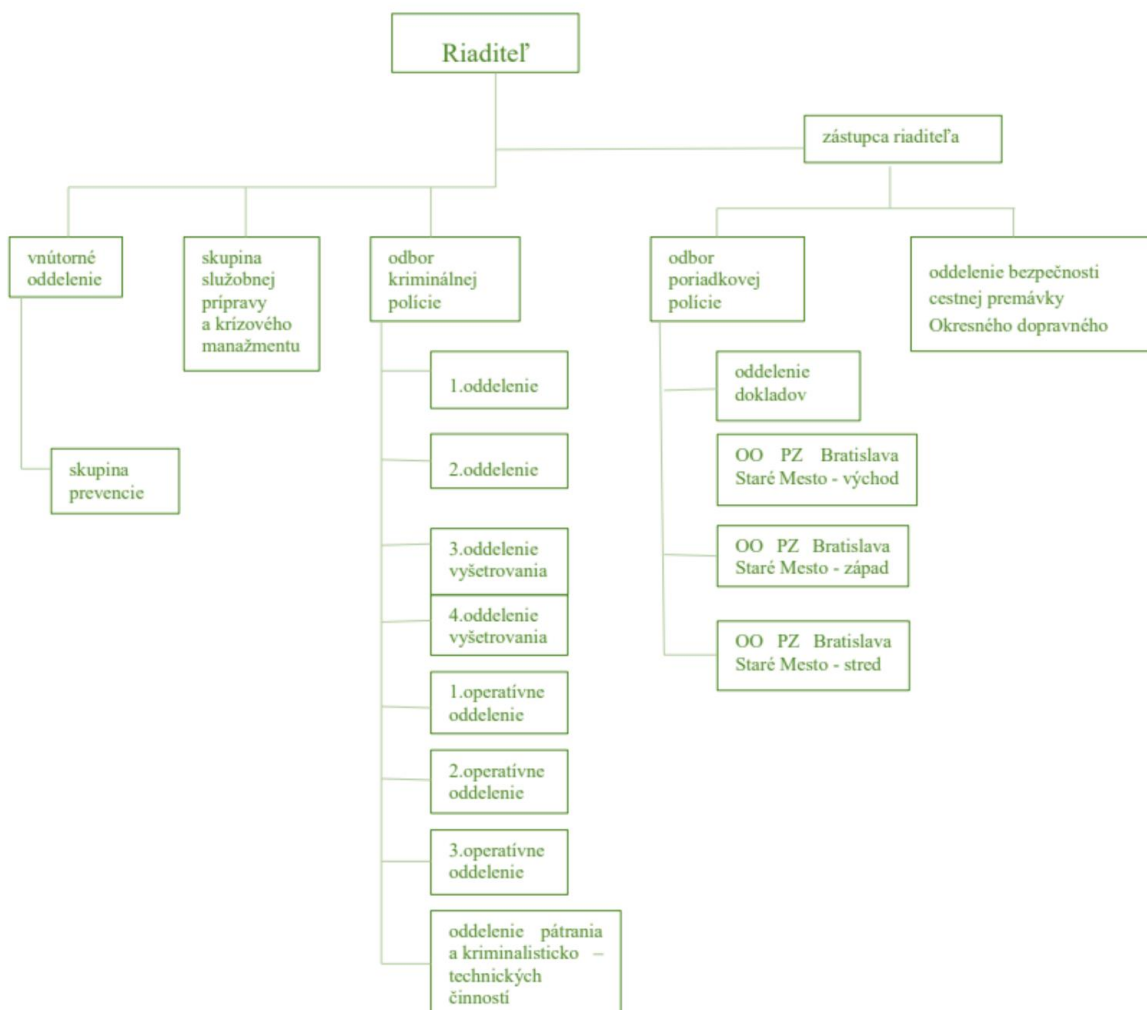
Mimo vyššie uvedenej štruktúry možno spomenúť Úrad inšpekčnej služby, ktorý je vecne príslušný pre trestné činy príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov (právny stav s účinnosťou od 1. februára 2019, predtým sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR vecne príslušná pre trestné činy príslušníkov PZ).

Úrad inšpekčnej služby riadi riaditeľ, ktorý je za výkon svojej funkcie zodpovedný vláde. V danom prípade však nemá zmysle uvažovať o špecializácii pre prípady násilia na ženách a domáceho násilia nakoľko ide o osobitný úrad mimo štruktúry PZ. V prevažnej miere skladbu trestných činov, ktorými sa tento útvar zaoberá, tvoria trestné činy proti poriadku vo veciach verejných, najmä trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona. Pre ilustráciu uvádzame, že v roku 2017 došlo k spáchaniu len 3 trestných činov týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona príslušníkmi PZ, pričom v roku 2016 nebol ani jeden takýto prípad zaznamenaný (informácia zo „Správy o trestnej činnosti príslušníkov PZ za rok 2017“, materiál z rokovania vlády SR zo dňa 11.04.2018).

3.2.1. Krajské riaditeľstvá PZ a okresné riaditeľstvá PZ

KR PZ je riadiacim a výkonným územným útvarom PZ na plnenie úloh zverených do pôsobnosti PZ v územnom obvode kraja. Krajské riaditeľstvo riadi po odbornej stránke, usmerňuje a kontroluje činnosť OR PZ v územnom obvode kraja. V súčasnosti je na území SR 8 KR PZ a 53 OR PZ. Organizačné poriadky jednotlivých KR PZ sú upravené pokynom riaditeľov jednotlivých KR PZ podľa vzorového organizačného poriadku vydaného nariadením ministra vnútra SR č. 19/2009 o vydaní vzorového organizačného poriadku krajského riaditeľstva Policajného zboru v znení neskorších predpisov. Jednotlivé OR PZ si tiež vydávajú vlastné organizačné poriadky.

Na pochopenie organizačnej štruktúry OR PZ môže poslúžiť nasledovná schéma.

3.2.2. Odbor kriminálnej polície

Dôležitou úlohou KR PZ a OR PZ okrem plnenia iných zásadných úloh je odhaľovanie a objasňovanie trestnej činnosti. V súčinnosti s niektorými základnými útvarmi odhaľujú trestnú činnosť a zisťujú páchatel'ov, ale čo je dôležité, vykonávajú úlohy vo vyšetrovaní a v skrátenej vyšetrovaní v rámci činnosti výjazdových skupín alebo špecializovaných tímov, podieľajú sa

tiež na pátraní po osobách a veciach a tiež na odhaľovaní trestných činov prostredníctvom operatívno-pátracej činnosti.

Z hľadiska vyšetrovania trestných činov sú podstatné pre požadovaný zámer odbory kriminálnej polície, kde sú zaradení vyšetrovatelia PZ na jednotlivých oddeleniach vyšetrovania ale aj operatívni pracovníci operatívneho oddelenia vykonávajúci operatívno-pátraciu činnosť.

Odbory kriminálnej polície sú dislokované na každom KR PZ a OR PZ (celkovo 61 odborov). Na čele každého odboru stojí riaditeľ, ktorý má svojho zástupcu.

Pri diferenciacii vecnej príslušnosti odborov kriminálnej polície KR PZ a odborov kriminálnej polície OR PZ je potrebné vychádzať z nariadenia ministra vnútra SR č. 175/2010 o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri odhaľovaní trestných činov, pri zisťovaní ich páchatel'ov a o postupe v trestnom konaní v znení neskorších predpisov.

Odbor kriminálnej polície KR PZ je okrem iného vecne príslušný pre

- obzvlášť závažné zločiny,
- trestné činy, ak bol skutok spáchaný organizovanou skupinou, zločineckou skupinou, extrémistickou skupinou alebo teroristickou skupinou (ak o nich nekoná špecializovaný útvar P PZ alebo iný útvar),
- trestné činy, ktoré sú inak vo vecnej príslušnosti odboru kriminálnej polície OR PZ, ak si to vyžaduje povaha veci vzhľadom na jej závažnosť, rozsiahlosť, zložitnosť alebo iný dôležitý záujem, ak tak opatrením určí riaditeľ KR PZ na základe vlastného posúdenia alebo ak mu tak uloží prezident PZ.

Odbor kriminálnej polície OR PZ je vecne príslušný pre trestné činy, o ktorých konanie v prvom stupni vykonáva okresný súd, okrem trestných činov, ktoré sú vo vecnej príslušnosti OO PZ, okresného dopravného inšpektorátu alebo krajského dopravného inšpektorátu alebo oddelenia železničnej polície KR PZ, ak o nich nekoná iný útvar.

Z uvedeného vyplýva, že prevažná väčšina uvedených trestných činov sa vyšetruje práve na odboroch kriminálnej polície OR PZ, odbory kriminálnej polície KR PZ sa zaoberajú závažnejšími trestnými činmi, prípadne prípadmi, v ktorých je vyšetrovanie náročnejšie a zložitejšie.

Ako sme už uviedli, odbor kriminálnej polície sa nachádza na každom KR PZ a OR PZ, na čele odboru je vždy riaditeľ (spravidla bývalý vyšetrovateľ). V rámci každého odboru kriminálnej polície sú zriadené oddelenia vyšetrovania, kde pôsobia vyšetrovatelia a operatívne oddelenia, kde pôsobia operatívni pracovníci. Tieto oddelenia sú rozdelené podľa druhu kriminality na:

1. oddelenie – násilná kriminalita

2. oddelenie - majetková kriminalita

3. oddelenie - ekonomická kriminalita

4. oddelenie – ekonomická kriminalita (vybrané trestné činy, napr. daňová problematika)

Trestné činy v súvislosti s problematikou domáceho násilia sa riešia a pridelujú v súčasnosti spravidla iba vyšetrovateľom 1. oddelenia.

Pokiaľ ide o aktuálnu prax, problematiku domáceho násilia počas výjazdov (pohotovosti) rieši vyšetrovateľ, ktorý má v rámci OR PZ (len výnimočne KR PZ) služobnú pohotovosť (je buď priamo na pracovisku alebo je doma na telefóne, ide spravidla o 12 hodinovú pohotovosť). Tieto prípady, s poukazom na vecnú a miestnu príslušnosť, končia a riešia predovšetkým vyšetrovatelia OR PZ. Počas víkendu a po pracovnej dobe vec rieši vyšetrovateľ OR PZ z ktoréhokoľvek z vyššie uvedeného oddelenia, teda ten, ktorý má práve službu (pohotovosť). Takýto vyšetrovateľ prípad spracuje a následne po vykonaní prvotných úkonov a nevyhnutných úkonov spis odovzdá nadriadenému (napr. v najbližší pracovný deň, kedy sa robia tzv. ranné pracovné rozdelenia a diskutuje sa o prípadoch, ktoré napadli počas víkendu alebo vo večerných a nočných hodinách). Spis sa podľa povahy veci následne prideli príslušnému oddeleniu, resp. konkrétnemu vyšetrovateľovi, ktorý bude následne v predmetnej veci vykonávať vyšetrovanie. V praxi sa teda bežne stáva, že vyšetrovateľ, ktorý vec realizoval vo výjazde, následne nebude mať spis pridelený. Pri pridelovaní spisu, pokiaľ je to možné, nadriadení prihliada v týchto prípadoch aj na skúsenosti vyšetrovateľa s vyšetrovaním takýchto prípadov a pohlavie vyšetrovateľa, spravidla sú tieto spisy pridelované tým istým vyšetrovateľom, ktorí sa venujú vyšetrovaniu tejto trestnej činnosti. Samozrejme ide o „neoficiálnu špecializáciu“.

V prípade, že je domáce násilie nahlásené počas pracovného dňa a v čase medzi 07.30 h až 15.30 h, čo je obvykle stanovený pracovný čas, kedy sú na pracovisku všetci vyšetrovatelia, tak sa v praxi stáva a je to bežné, že prípad domáceho násilia prevezme a rieši výlučne vyšetrovateľ 1. oddelenia. Uvedené však nie je nijako „legislatívne“ podchytené, je to vec dohody medzi riadiacimi pracovníkmi konkrétneho OR PZ. Prax nie je všade rovnaká. Prihliada sa na skúsenosti vyšetrovateľa a taktiež na jeho status i pohlavie, keďže sa vyžaduje s poukazom na § 134 ods. 4, ods. 5 Trestného poriadku osobitný postup (výsluchy vedie tá istá osoba, resp. výsluch vedie osoba rovnakého pohlavia). V praxi sa môže stať, že je súbežne nahlásený ďalší obdobný prípad. V zálohe sú vyšetrovatelia určení na výpomoc, resp. vec rieši vyšetrovateľ, ktorý je aktuálne k dispozícii. O tomto vždy rozhodujú nadriadení vyšetrovateľa.

Na každom takomto **oddelení** môže byť 8 až 10 vyšetrovateľov. Tie počty sú rôzne, môžu byť aj nižšie, prípadne vyššie, sú určené počtom tabuliek. Môže sa stať, že tabuľka nie je obsadená a na oddelení tak chýba vyšetrovateľ. Na niektorých útvaroch PZ, kde evidujú zvýšený nárast kriminality môže byť viac oddelení, napr. ďalšie oddelenie, ktoré sa zameriava už na len konkrétnu oblasť trestnej činnosti (napr. daňové trestné činy a ostatné súvisiace trestné činy). Nejde o nejakú výlučnú špecializáciu, ale ide skôr o **rozloženie zaťaženia** útvaru

na ďalšie novovytvorené oddelenie. Počet alebo vytvorenie nového oddelenia je v kompetencii príslušného útvaru OR PZ alebo KR PZ. Z vyššie uvedeného vyplýva, že na jednom OR PZ alebo KR PZ môže byť spoločne 30 až 40 vyšetrovateľov, tieto počty sa odvíjajú od veľkosti okresného mesta alebo príslušného kraja, prípadne od nápadu alebo charakteru kriminality.

Na týchto útvaroch je častá fluktuácia. Vyšetrovatelia často prechádzajú na iné útvary PZ alebo ukončujú služobný pomer. Aj z uvedeného dôvodu nebola nikdy tendencia vytvárať nejakú ďalšiu alebo výraznejšiu špecializáciu v rámci jedného oddelenia (ktoré samo o sebe je už špecializované). Evidujeme poznatky o tom, že vyšetrovatelia sa nechcú špecializovať. Špecializácia má svoju nevýhodu spočívajúcu v tom, že činnosť takéhoto vyšetrovateľa je obmedzená akoby na jeden trestný čin. V praxi majú potom problém, najmä čo sa týka výjazdov a pohotovosti, kedy musia riešiť aj iné trestné činy. Skúsenosti s inými trestnými činmi v praxi potom chýbajú a nedokážu plnohodnotne zastúpiť miesto iného vyšetrovateľa, prípadne môžu mať problém počas výjazdov. Nevýhodou takejto špecializácie je potom aj to, že taký vyšetrovateľ má pridelené len 3-4 spisy (v porovnaní s inými vyšetrovateľmi, ktorí môžu mať napr. 20 až 30 spisov). Prípadov domáceho násillia vo vecnej príslušnosti vyšetrovateľov nie je toľko, aby tu bola potreba vytvárať osobitné špeciálne oddelenie na dokumentovanie tejto trestnej činnosti. Ak by sa mala vytvárať nejaká špecializácia, tak len v rámci už existujúceho oddelenia.

Samozrejme, za súčasného nápadu trestnej činnosti a personálneho stavu vyšetrovateľov nie je vylúčené, že takto „špecializovaný vyšetrovateľ“ by mal prideľované aj iné trestné veci mimo svojej špecializácie.

Pokiaľ ide o celkové počty, v SR je spolu na OR PZ a KR PZ plánovaný počet vyšetrovateľov 1297, skutočný stav vyšetrovateľov PZ k 31.12.2018 bol 1160 vyšetrovateľov (údaj bez čakateľov) a 69 čakateľov. Uvedený údaj je orientačný a vychádza za aktuálneho počtu obsadenosti stavu tabuľkových miest.

V súčasnosti nie je na odboroch kriminálnej polície KR PZ a OR PZ žiadna osobitná špecializácia vyšetrovateľov na prípady násillia na ženách alebo domáceho násillia. O určitej špecializácii možno hovoriť len vo všeobecnej rovine a to podľa druhu trestnej činnosti (majetková, násillná, ekonomická) na základe zaradenia vyšetrovateľa na príslušnom oddelení vyšetrovania.

3.2.3. Odbory poriadkovej polície

Odbor poriadkovej polície KR PZ najmä odborne riadi, usmerňuje a kontroluje výkon služby poriadkovej polície na OR PZ, plní aj ďalšie úlohy napríklad v oblasti ochrany verejného poriadku a to organizuje bezpečnostné opatrenia na ochranu verejného poriadku počas konania akcií krajského významu alebo podujatí zasahujúcich do dvoch alebo viacerých

okresov, ako aj opatrení pri zhoršení bezpečnostnej situácie v prevažnej časti územného obvodu kraja.

Odbor poriadkovej polície OR PZ zastrešuje služby poriadkovej polície v rámci OR PZ. Pod odbor poriadkovej polície OR PZ sú okrem iného začlenené aj OO PZ ako základné útvary PZ.

V tejto súvislosti možno uviesť, že na základe organizačných zmien PZ z minulého obdobia boli bývalé oddelenia skráteného vyšetrovania vyčlenené spod štruktúry kriminálnej polície (bývalé úrady justičnej a kriminálnej polície OR PZ) a začlenené do štruktúry odborov poriadkovej polície OR PZ. Súčasný stav je taký, že skrátené vyšetrovanie je v súčasnej dobe vykonávané poverenými príslušníkmi PZ na OO PZ.

V súčasnej dobe je v rámci SR dislokovaných 229 OO PZ. Z hľadiska personálneho stavu možno uviesť, že v súčasnosti je v SR cca 1 245 poverených príslušníkov PZ, ide o orientačný údaj k 31. decembru 2018 podľa aktuálneho stavu obsadenosti tabuľkových miest. Plánovaný počet poverených príslušníkov PZ v rámci SR je 1345.

Odbor poriadkovej polície a odbor kriminálnej polície majú na príslušnom KR PZ a OR PZ rovnocenné postavenie, t.j. nie je tam vzájomná podriadenosť. Odbor poriadkovej polície je riadený osobitne a tiež má svojho riaditeľa, ktorý má svojho zástupcu.

3.2.4. Základné útvary PZ

Pri riešení prípadov násilia na ženách a domáceho násilia prichádzajú často do prvého kontaktu s týmito prípadmi základné útvary PZ služby poriadkovej polície, a to OO PZ, ktoré sú dislokované pod OR PZ (v súčasnosti je v rámci SR celkovo 229 OO PZ) a PMJ PZ s územnou pôsobnosťou, ktorá je dislokovaná pod jednotlivé KR PZ (v súčasnosti je ich v rámci SR celkovo 8).

Pod KR PZ patria aj diaľničné oddelenia, oddelenie mýtnej polície a oddelenie železničnej polície. **Základnými útvarmi PZ sa pre potreby tejto analýzy rozumejú:**

- OO PZ
- PMJ PZ.

Nariadenie MV SR č. 53/2015 o dislokácii, typizácii a územnej pôsobnosti základných útvarov Policajného zboru definuje počty základných útvarov a určuje ich pôsobnosť.

Základné zásady dislokácie a typizácie základných útvarov PZ sú upravené v nariadení MV SR č. 99/2018 o zásadách dislokácie, typizácie a systemizácie základných útvarov Policajného zboru. Základné útvary PZ sú dislokované a typizované podľa demografickej a ekonomicko-sociálnej charakteristiky teritória (rozloha územia, počet obyvateľov, hustota obyvateľov a pod.), špecifika teritória (napr. strediská spoločenského a kultúrneho života, rekreačné a kúpeľné strediská a pod.) a bezpečnostnej situácie na teritórii.

Pri typizácii základných útvarov PZ sa rozlišujú základné útvary I. typu, II. typu a III. typu podľa počtu policajtov. V prípade PMJ PZ sa podľa počtu policajtov rozlišuje len I. typ a II. typ. Základné útvary I. typu majú najväčší počet policajtov.

Typizáciu OO PZ a PMJ PZ (podľa počtu miest policajtov) uvádzame v tabuľke č. 1.

Tab. 1: Typizácia základných útvarov PZ - OO PZ, PMJ PZ

OO PZ	PMJ PZ
- I. typ – 56 a viac miest policajtov	- I. typ – 111 a viac miest policajtov
- II. typ – 31-55 miest policajtov	- II. typ – 38-110 miest policajtov
- III. typ – 16-30 miest policajtov	-

Činnosť vyššie uvedených základných útvarov PZ služby poriadkovej polície je špecifikovaná v nariadení P PZ č. 80/2018 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície Policajného zboru. Úlohy OO PZ a PMJ PZ podľa jednotlivých úsekov sú znázornené v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 2: Úlohy základných útvarov PZ - úseky

OO PZ	PMJ PZ
- ochrany verejného poriadku	- ochrany verejného poriadku
- boja proti trestnej činnosti	- boja proti trestnej činnosti
- bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky	- zabezpečenia bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky
- dokladov a evidencií	-
- odhaľovania, objasňovania, oznamovania a prejednávania priestupkov a zisťovania ich páchatel'ov	- odhaľovania a oznamovania priestupkov a zisťovania ich páchatel'ov a prejednávania priestupkov v blokovom konaní*
- trestného konania	- trestného konania
- kontroly v rámci pohraničného územia	- kontroly v rámci pohraničného územia
- správy štátnej hranice	
- kontroly vnútorných hraníc pri ich dočasnom obnovení	

* V prípade, že priestupok nemožno prejednať, PMJ PZ ďalej priestupok neobjasňuje a odstúpi ho na ďalšie objasňovanie na OO PZ podľa miestnej príslušnosti

Na priblíženie výkonu služby a na efektívne plnenie úloh OO PZ sa zriaďuje **tzv. policajná stanica**, ide o vysunuté pracovisko OO PZ. Za činnosť policajnej stanice zodpovedná referent pre riadenie policajnej stanice, ktorého priamo riadi riaditeľ OO PZ.

Formy služobnej činnosti OO PZ sú stála služba, hliadková služba, obchôdzková služba, hlásna služba, administratívne práce a ostatná služobná činnosť. Formy služobnej činnosti PMJ PZ sú hliadková služba, hlásna služba, administratívne práce a ostatná služobná činnosť.

Stála služba sa vykonáva na každom OO PZ nepretržite v plánovaných 12-hodinových zmenách. Stála služba okrem iného prijíma ústne, telefonické, telefaxové, písomné a elektronické oznámenia a bezodkladne vykonáva nevyhnutné opatrenia, prijíma oznámenia o priestupkoch a o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že bol spáchaný trestný čin, vysielá v neprítomnosti príslušného nadriadeného OO PZ policajta do výkonu hliadkovej služby alebo obchôdzkovej služby. Stálu službu vykonáva spravidla referent stála služba a referent s územnou a objektovou zodpovednosťou, vykonáva sa v služobnej rovnošate.

Hliadkovou službou sa rozumie činnosť hliadky PZ, ktorá je vykonáva pešo, služobným vozidlom (alebo služobným plavidlom) v určenom úseku hliadky za účelom predchádzania a zabraňovania narušovaniu verejného poriadku, páchaniu trestnej a inej protiprávnej činnosti, pátrania po osobách a veciach a plnenia ďalších bezpečnostných úloh. Hliadkovú službu na OO PZ spravidla vykonáva referent, starší referent pre riadenie referentov, referent s územnou a objektovou zodpovednosťou a starší referent pre prácu v komunitách.

Na základe rozhodnutia riaditeľa vykonáva hliadkovú službu v odôvodnených prípadoch vzhľadom na bezpečnostnú situáciu prípadne policajt zaradený na inej funkcii (napríklad poverený policajt). Na PMJ PZ vykonáva hliadkovú službu spravidla referent. Hliadková služba sa vykonáva v služobnej rovnošate, prípadne v občianskom odevu podľa rozhodnutia riaditeľa (veliteľa).

Obchôdzkovou službou sa rozumie činnosť hliadky PZ, ktorá je vykonáva pešo, služobným vozidlom (alebo služobným plavidlom) založená predovšetkým na úzkom kontakte s verejnosťou, spolupráci so štátnymi orgánmi, orgánmi územnej samosprávy, mimovládnyimi organizáciami, záujmovými združeniami, fyzickými osobami a právnickými osobami s cieľom zabezpečenia prevencie kriminality, s využitím dobrej miestnej znalosti a osobnej znalosti. Obchôdzkovú službu predovšetkým vykonáva referent z územnou a objektovou zodpovednosťou a starší referent pre prácu v komunitách. Obchôdzková služba sa vykonáva v služobnej rovnošate, prípadne v občianskom odevu podľa rozhodnutia riaditeľa.

Administratívne práce vykonávajú policajti OO PZ podľa ich funkčného zaradenia, ide o prijímanie, evidovanie a vybavovania oznámení o priestupkoch a trestných činoch, vybavovanie dožiadaní štátnych orgánov, obcí, právnických osôb a fyzických osôb a plnenie úloh na úseku správnej služby.

Ostatná služobná činnosť zahŕňa najmä zabezpečenie priebežnej služobnej prípravy policajta (odborná, fyzická, psychologická a pod.), materiálno-technické a finančné zabezpečenie základného útvaru PZ, organizovanie výkonu služby a pod.

V nadväznosti na vyššie uvedenú činnosť OO PZ možno spomenúť ešte dva významné úseky činnosti, a to úsek trestného konania a úsek konania o priestupkoch.

V oblasti trestného konania možno uviesť, že na OO PZ sú zaradení poverení príslušníci PZ, ktorí vykonávajú tzv. skrátené vyšetrovanie. V rámci jednotlivých OO PZ sú samostatné

tabuľkové miesta pre policajtov vo funkcii povereného príslušníka PZ, ich počet je rôzny podľa veľkosti OO PZ. Podľa nariadenia ministra vnútra SR č. 175/2010 o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri odhaľovaní trestných činov, pri zisťovaní ich páchatel'ov a o postupe v trestnom konaní v znení neskorších predpisov OO PZ je vecne príslušné na skrátené vyšetrovanie o prečinoch, pre ktoré Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje tri roky okrem prečinov, ktoré sú vo vecnej príslušnosti okresného dopravného inšpektorátu, krajského dopravného inšpektorátu alebo oddelenia železničnej polície KR PZ, ak o nich nekoná iný útvar.

Základný právny rámec v oblasti konania o priestupkoch predstavuje zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. V tomto zákone sú okrem iného špecifikované priestupky, ktoré PZ ako správny orgán aj prejednáva (napr. priestupky spáchané porušením všeobecnej záväzných právnych predpisov o bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky). V prípadoch domáceho násillia však pôjde o priestupky (spravidla kvalifikované ako priestupky proti občianskemu spolunažívaniu), ktoré OO PZ len objasňujú, ale prejednávajú ich príslušné okresné úrady. Podrobnosti a postup príslušníkov PZ pri objasňovaní priestupkov je upravený nariadením prezidenta PZ č. 7/2002 o objasňovaní priestupkov a prejednávaní priestupkov v Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na širokú škálu úloh, ktoré OO PZ plnia a personálne poddimenzovanie, v praktickej činnosti OO PZ nie je neobvyklé, že policajt, ktorý je zaradený na tabuľkovom mieste povereného príslušníka PZ, často vykonáva aj iné služobné činnosti, napríklad je velený do stálej služby, hliadkovej služby a pod. , čo samozrejme predstavuje zvýšenú záťaž pre takéhoto policajta, ktorí by mal prioritne plniť úlohy na úseku trestného konania.

3.3. Vyšetrovatel' PZ, poverený príslušník PZ a operatívny pracovník PZ

Pojem **vyšetrovatel' PZ a poverený príslušník PZ** čo do postavenia a činnosti má oporu v zákone č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. V ustanovení § 7 predmetného zákona je definované vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie. Uvedená definícia dáva policajtovi vo vyšetrovaní určitú samostatnosť, čo okrem iného znamená, že sa rozhoduje sám. V zásade a zjednodušene povedané, nie je viazaný právnym názorom iných osôb, rozhoduje sa vo vyšetrovaní samostatne a je viazaný len pokynmi zo strany prokurátora, ktorý vo vzťahu k vyšetrovaniu vykonáva dozor.

Legálnu definíciu pojmu vyšetrovatel' PZ a poverený príslušník PZ obsahuje Trestný poriadok v ustanovení § 10 ods. 8, ktorý definuje pojem vyšetrovatel' a poverený príslušník PZ pre účely Trestného poriadku. Vyšetrovatel' PZ a poverený príslušník PZ má v zmysle Trestného poriadku **postavenie orgánu činného v trestnom konaní**.

Trestný poriadok tiež definuje príslušnosť vyšetrovateľa PZ a povereného príslušníka PZ nasledovne:

- poverený príslušník PZ vykonáva skrátene vyšetrowanie o prečinoch, pre ktoré Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje tri roky (rozsah skráteneho vyšetrowania - § 202 Trestného poriadku),
- vyšetrowateľ PZ vykonáva skrátene vyšetrowanie o prečinoch, pre ktoré Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje tri roky (rozsah skráteneho vyšetrowania - § 202 Trestného poriadku) a vyšetrowanie (rozsah vyšetrowania - § 200 Trestného poriadku).

Ďalším dôležitým právnym aktom, ktorým sa riadia vyšetrowateľ PZ a poverený príslušník PZ, je nariadenie ministra vnútra SR č. 175/2010 o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri odhaľovaní trestných činov, pri zisťovaní ich páchatel'ov a o postupe v trestnom konaní v znení neskorších predpisov. Tento predpis rieši vecnú a miestu príslušnosť útvarov PZ, ale aj postup na mieste činu, riadenie a kontrolu vyšetrowania a skráteneho vyšetrowania, prijatie trestného oznámenia, výjazdové skupiny, činnosť na mieste činu a ďalšie.

Na základe vyššie uvedeného možno zhrnúť, že vyšetrowateľ PZ a poverený príslušník PZ majú postavenie orgánov činných v trestnom konaní a ich činnosť upravujú tieto právne predpisy:

- Trestný zákon,
- Trestný poriadok,
- zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- nariadenie ministra vnútra SR č. 175/2010 o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri odhaľovaní trestných činov, pri zisťovaní ich páchatel'ov a o postupe v trestnom konaní v znení neskorších predpisov.
- Operatívny pracovník odboru kriminálnej polície na rozdiel od vyšetrowateľa PZ alebo povereného príslušníka PZ nie je orgánom činným v trestnom konaní. Plní predovšetkým úlohy na úseku odhaľovania a objasňovania trestnej činnosti, je členom výjazdovej skupiny, plní úlohy uložené v pláne vyšetrowania a taktiež predkladá podnety vyšetrowateľovi PZ alebo poverenému príslušníkovi PZ na začatie trestného stíhania, v prípade ak na základe vlastnej operatívno-pátracej činnosti zistil informácie o podozrení zo spáchania trestného činu.

Z hľadiska špecializácie týchto policajtov za zmienku stojí v súvislosti s prípadmi domáceho násilia spomenúť nariadenie prezidenta PZ č. 21/2009 o postupe na úseku trestnej činnosti mládeže a trestnej činnosti páchanej na mládeži v znení nariadenia prezidenta PZ č. 1/2011, ktoré definuje úlohy tzv. určeného policajta okresu (ktorým je spravidla operatívny pracovník odboru kriminálnej polície OR PZ) na úseku odhaľovania a objasňovania tejto trestnej činnosti a prevencie.

Na základe už vyššie uvedeného možno konštatovať, že v súvislosti s vytvorením špecializovaných policajných tímov pre prípady domáceho násillia by bolo vhodné uvažovať o policajtoch, ktorí sú priamo vo výkone a sú dislokovaní na OR PZ na pozícií:

- vyšetrovateľ PZ
- poverený príslušník PZ
- operatívny pracovník.

3.4. Policajti „prvého kontaktu“

Do prvého kontaktu s občanom, resp. obeťou prichádzajú často policajti služby poriadkovej polície v rámci hliadkovej činnosti. Ide najmä o prípady, kedy je potrebné zabezpečiť alebo preveriť narušenie verejného poriadku alebo je potrebné zabezpečiť ochranu života a zdravia osôb a ich majetku, zabezpečiť miesto činu a pod. Ide o prípady, kde vec neznesie odklad alebo kde vo všeobecnosti dochádza k násilliu, konfliktom a iným udalostiam, ktoré si vyžadujú vykonanie služobného zákroku (prenasledovanie páchatelä, obmedzenie osobnej slobody osoby a pod). Ide tzv. policajtov „prvého kontaktu“, ktorí sú prednostne vysielaní k udalostiam ohlásených spravidla na tiesňovú linku 158 najmä za účelom ich preverenia, resp. zabezpečenia verejného poriadku.

- V prvom rade ide o **policajtov** slúžiacich na OO PZ dislokovaných pod OR PZ, ktorých náplň práce pozostáva predovšetkým v udržiavaní verejného poriadku, t.j. vykonávajú tzv. hliadkovú činnosť. Policajti sa riadia podľa plánu služieb, pričom slúžia spravidla 8 alebo 12 hodinové nepretržité služby. Sú spravidla vysielaní do terénu a na miesta udalostí, kde zabezpečujú najmä verejný poriadok. Sú vysielaní na bezpečnostné akcie i do hliadkovej služby. Môžu byť vyslaní na miesto trestného činu, aby zabezpečili takéto miesto alebo asistovali na mieste činu, napr. vyšetrovateľovi PZ. Riešia aj veci na úrovni priestupkov. V mnohých prípadoch sú to práve títo policajti, ktorí **komunikujú ako prví s obeťami** trestných činov, či už ide o domáce násillie alebo iný trestný čin. Podieľajú sa na eskortách osôb. Pre svoj výkon používajú prevažne motorové vozidlo alebo sú v tzv. pešej hliadke.
- Títo policajti pri vykonávaní služobných zákrokov postupujú podľa zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. Pri preverovaní oznámení podozrenie z domáceho násillia využívajú dotazník na odhad rizika ohrozenia (otázky kladené ohrozenej osobe), na základe ktorého následne prijímanú potrebné opatrenia na ochranu ohrozenej osoby. Jedným z takýchto opatrení v prípadoch domáceho násillia je aj oprávnenie vykázania násillníka zo spoločného obydllia na 10 dní podľa § 27a zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Medzi tzv. policajtov prvého kontaktu možno zaradiť aj **policajtov** zaradených na **PMJ PZ**, ktorá je dislokovaná len pod KR PZ. Ide nepretržitú službu spočívajúcu v tom, že policajti na výkon používajú výlučne motorové vozidlá a sú neustále v kontakte s príslušným operačným

strediskom. Spravidla sú vysielaní podobne, ako vyššie uvedení policajti OO PZ, na miesto udalosti, kde bol narušený verejný poriadok, ale bo sa stal trestný čin, napr. na zabezpečenie miesta činu, na prenasledovanie unikajúceho páchatela a pod. Na miesto takejto udalosti sa dostaví v niektorých prípadoch aj niekoľko hliadok naraz (2-3 vozidlá), vždy podľa okolností prípadu. Za istých okolností môžu byť vyslaní aj na miesto, kde došlo k narušeniu verejného poriadku, resp. k udalosti, ktorá má charakter domáceho násillia, pričom vykonávajú vždy len prvotné úkony, aby nastolili verejný poriadok alebo miesto udalosti, resp. aby zamedzili pokračovaniu v trestnej činnosti. Títo príslušníci PZ sa tiež riadia prioritne zákonom č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Vyššie uvedení policajti „prvého kontaktu“ **nemajú** postavenie orgánov činných v trestnom konaní, aj keď v praxi sa nevyklučuje, aby policajt zaradení do funkcie povereného príslušníka PZ bol velení aj do hliadkovej služby na OO PZ. V danom prípade však poverený príslušník PZ prioritne plní úlohy vyplývajúce z hliadkovej služby.

Na základe vyššie uvedeného možno konštatovať, že v súvislosti s vytvorením špecializovaných policajných tímov by bolo vhodné uvažovať o policajtoch, ktorí sú priamo vo výkone a sú dislokovaní na OO PZ na pozícii:

- policajt - referent OO PZ.

3.5. Operačné strediská a domáce násillie

Operačné stredisko zohráva významnú úlohu pri riadení činnosti základných útvarov PZ. V súčasnosti je vytvorených v SR osem pracovísk, ktoré sú dislokované na každom KR PZ. Centrálné ich riadi **ústredné operačné stredisko** operačného odboru P PZ. V súčasnosti existuje aj operačné stredisko Riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície Sobrance úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ, ktoré má osobitné postavenie. Ústredné operačné stredisko operačného odboru P PZ je online prepojené so všetkými podriadenými operačnými strediskami.

Každé operačné stredisko má vlastný **pokyn** riadenia. Tento pokyn je o zásadách činnosti operačného strediska v konkrétnom kraji a každé operačné stredisko si vytvára svoj interný akt činnosti. Ten sa snaží prispôbiť vlastným požiadavkám v rámci svojho kraja na svojom teritóriu. Operačný odbor každého KR PZ zabezpečuje riadenie, kontrolu a koordináciu výkonu služby PZ prostredníctvom svojho operačného strediska. Operačný odbor riadi riaditeľ. Operačné stredisko je pracovisko operačného odboru KR PZ, ktoré je samostatným oddelením. Pokiaľ ide o právny základ, činnosť operačných stredísk upravuje nariadenie Ministerstva vnútra SR č. 88/2017 o činnosti operačných stredísk, kde sú definované zásady a základné úlohy.

Ak nie je určené inak, na čele každého operačného strediska je vedúci. Výkon služby na operačnom stredisku sa vykonáva nepretržite v plánovaných 24 hodinových zmenách.

Operačné stredisko každého KR PZ pozostáva z viacerých ľudí, ktorí sú dislokovaní fyzicky na jednom pracovisku. Výkon služby na tomto pracovisku je rôznorodý a nespočíva len v prijímaní podnetov od občanov.

Činnosť na útvare zabezpečuje vedúci zmeny operačného strediska, starší referent operačného strediska a referent operačného strediska. Pre zjednodušenie a pochopenie riadenia z pohľadu prípadného zriadenia špecializovaných policajných tímov je dôležitý **operátor** a potom **operačný dôstojník**, ktorých je na jednom takomto pracovisku niekoľko. Operátor má iné úlohy, ako operačný dôstojník. Operačný dôstojník si sleduje len svoj „okres“, teda svoju miestnu príslušnosť. Napríklad kraj Bratislava aj s okolím má niekoľko okresov (Bratislava I až V) a niekoľko ďalších okresných miest (Senec, Malacky, Pezinok). Každé mesto alebo okres by malo mať na operačnom stredisku svojho operačného dôstojníka.

Oznámenie na tiesňovej linke 158 prijíma len operátor, ktorý sa snaží získať prvotné informácie k udalosti. Operátor len prijíma hovory a zakladá prvotnú informáciu k udalosti. Tieto informácie operátor zapisuje priebežne do udalostí v tzv. produkčnom prostredí, čím zakladá niečo ako „detail udalosti“. O tomto prijatí je súbežne cez produkčné prostredie vyrozumiený príslušný operačný dôstojník (napr. Bratislava I, ak oznamovateľ volá z tejto časti mesta). Prichádzajúcu informáciu sledujú všetci operační dôstojníci na KR PZ, ale ak je vidieť, že oznamovateľ je z Bratislavy I, tak operačný dôstojník pridelený k tomuto okresu „prevezme“ v produkčnom prostredí predmetné oznámenie a priebežne ho online sleduje a postupne rieši v rámci svojho príslušného „obvodu“. Operačný dôstojník má tiež prehľad o tom, aké informácie operátor od oznamovateľa získava a priebežne tak reaguje na obsah a množstvo získaných informácií. Obaja sú v kontakte online. Všetci (operátor a operačný dôstojník) pracujú spoločne v tzv. produkčnom prostredí a na svojom monitore vidia, aké informácie sa prijímajú, od koho prichádzajú a z akého miesta. Zadaním adresy od oznamovateľa operátor aj operačný dôstojník vidia na mape (obrazovka s mapkou), kde sa oznamovateľ približne nachádza a môže tam vyslať najbližšiu hliadku PZ.

Oznamovanie prípadov domáceho násillia telefonicky na tiesňovú linku 158 je minimálne. Takýchto udalostí nie je veľa, spravidla sa takéto prípady ohlasujú osobne na útvaroch Policajného zboru. Percentuálne je to asi len 5 až 10 percent prípadov, ktoré boli nahlásené prostredníctvom čísla 112 alebo 158 (ide o nekvalifikovaný odhad operačného dôstojníka, nie je k tomu štatistika, nikto to nesleduje). Oznámenie prijíma vždy operátor, ktorý informáciu vyššie uvedeným spôsobom posúva ďalej príslušnému operačnému dôstojníkovi.

Pokiaľ ide o prijímanie podnetov s podozrením na domáce násillie, rozdelenie úloh, vyrozumievanie ostatných zložiek polície a pod., informácia prichádza prostredníctvom čísla 112 alebo priamo na číslo 158. Úloha operátora je však minimálna, len prijíma hovor, drží sa dohodnutého postupu a zapisuje udalosť. **Dôležitú úlohu zohráva operačný dôstojník**, ktorý prevezme informáciu od operátora online cez produkčné prostredie a snaží sa ju okamžite riešiť.

Operačný dôstojník má k dispozícii v produkčnom prostredí všetky dostupné informácie o udalosti. Vidí, aké informácie operátor prijal a zapísal v produkčnom prostredí. Na svojej obrazovke má „zoznam udalostí“, kde sa evidujú všetky prichádzajúce podnety na tiesňovú linku 158 (prípadne 112, ak došlo k presunu informácie na linku 158). V zozname udalostí sú prípady rozdelené na „rozpracované prípady“, na prípady „v riešení“ a na „ukončené prípady“. V produkčnom prostredí je možné si navoliť určitú aplikáciu (napr. bola ohlásená lúpež). Operačnému dôstojníkovi ale aj operátorovi sa môže objaviť v nadväznosti na túto udalosť v rámci tejto aplikácie pomôcka, tzv. scenár (ak je v informačnom systéme produkčného prostredia zapracovaný).

Pokiaľ ide o problematiku domáceho násillia, v súčasnosti majú na všetkých operačných strediskách v produkčnom prostredí v aplikácii „udalosť“ pomôcka. Prípady a udalosti vykazujúce znaky domáceho násillia alebo iného obdobného konania sú kategorizované v produkčnom prostredí ako „**domáce nezhody**“.

Operačný dôstojník má k dispozícii na obrazovke tzv. scenár, ktorý obsahuje zoznam otázok alebo informácie dôležité pre prijatie takéhoto oznámenia, ale aj pre vyťaženie oznamovateľa. Scenár je orientačný a nie je jeho úlohou vyčerpať všetky možnosti. Slúži len na prvotné získanie informácií od osoby, ktoré sú nevyhnutné na vykonanie ďalších krokov operačného dôstojníka. Ten má navyše na svojej obrazovke v produkčnom prostredí odkaz na tzv. „zdroje“, ktoré následne operačný dôstojník kontaktuje a vysiela na miesto udalosti.

V zozname zdrojov sú napr. všetky motorizované policajné hliadky v službe v rámci KR PZ, vyetrovateľ PZ v pohotovosti, či už doma alebo na pracovisku alebo iní policajti v pohotovosti, zoznam stálych služieb OO PZ a pod. Operačný dôstojník tak má prehľad o všetkých v rámci KR PZ. Jeho úlohou je priebežne vyhodnotiť nahlásenú udalosť a odovzdať vec príslušnej zložke (útvary) polície. To v praxi znamená, že ak vec neznesie odklad alebo je ohrozený bezprostredne život alebo zdravie osôb, vyšle na miesto udalosti najbližšiu dostupnú motorizovanú hliadku polície a následne podľa povahy veci (ak je napr. tam podozrenie, že bol spáchaný trestný čin) môže na miesto udalosti súbežne vyslať vyetrovateľa PZ alebo povereného príslušníka PZ. Podľa okolností prípadu môže operačný dôstojník informáciu odovzdať aj najbližšej stálej službe (čo je v praxi najbližšie OO PZ), ktorá následne vykonáva v rámci svojej pôsobnosti potrebné opatrenia. V rámci jedného okresu môže byť stálych služieb viac (napr. Bratislava I, kde sú až tri OO PZ a tri stále služby). Až na výnimky, stála služba sa nachádza sa na každom OO PZ.

Výpočet možností v rámci vysielania hliadok či policajtov je veľký. V zásade ale platí, že operačný dôstojník sám rozhodne, komu informáciu odovzdá alebo koho na miesto udalosti vyšle. Prihliada na charakter a povahu veci, teda mal by dostatočne vyhodnotiť všetky riziká. Následne od policajtov, ktorých vyslal na miesto udalosti alebo boli vyslaní na miesto udalosti získava informácie o prípade.

Na základe uvedeného je zrejmé, že ak je polícii telefonicky nahlásený na linku 158, prípadne prostredníctvom linky 112 prípad vykazujúci znaky domáceho násillia, z rozhodnutia operačného dôstojníka na miesto udalosti ako prví prichádzajú policajti PMJ PZ alebo policajti z najbližšieho OO PZ (spravidla ide motorizovanú hliadku v teréne alebo sa vyšle motorizovaná hliadka priamo z útvaru). Pokiaľ je hliadka vybavená zariadením umožňujúcim jej lokalizáciu a je k udalosti najbližšie, operačný dôstojník vyšle na miesto udalosti práve túto hliadku, prípadne vyšle viac hliadok naraz. Komunikácia hliadok medzi sebou prebieha spravidla cez vysielачky. V zásade platí, že polícia vyráža na miesto udalosti veľmi rýchlo, resp. operačný dôstojník a prípadne stála služba sa snažia vyslať na miesto udalosti policajtov, ktorí sú k miestu najbližšie. Uvedené platí najmä vtedy, ak vec neznesie odklad a hrozí nebezpečenstvo.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že kontakt medzi obeťou a vyšetrovateľom PZ, prípadne obeťou a povereným príslušníkom PZ, ak uvažujeme, že by mohli byť zaradení medzi špecialistov, nemožno označiť za **prvý kontakt** s obeťou. Uvedené ani nie je možné dosiahnuť, pretože ak ide o ľudský život a zdravie, resp. vec neznesie odklad, na miesto udalosti sú vysielaní prioritne policajti PMJ PZ alebo OO PZ vykonávajúci hliadkovú činnosť, ktorí sú vysielaní na miesto udalosti prednostne. Týchto prípadov je však v porovnaní s prípadmi, kedy je domáce násillie nahlásené osobne priamo na útvare PZ, menej.

S poukazom na vyššie uvedené prevažujú situácie, kedy osoba (obeť) nahlási skutočnosti vykazujúce znaky domáceho násillia osobne na najbližšom útvare PZ, či už sama alebo v sprievode inej osoby, prípadne to oznámi písomne a neskôr prichádza do kontaktu s vyšetrovateľom PZ alebo povereným príslušníkom PZ. V prípade osobného oznámenia obeť prichádza do prvého kontaktu spravidla s policajtom na stálej službe, odkiaľ je vyzozumený vyšetrovateľ PZ alebo poverený príslušník PZ, ktorý je už na pracovisku alebo je v tzv. „dosahu“ na telefóne a následne je vyzozumený, aby sa dostavil na pracovisko.

Ak sa osoba dostaví na základe predvolania, obeť prichádza do kontaktu už len s vyšetrovateľom PZ alebo povereným príslušníkom PZ, ktorý má pridelený prípad a ktorý si ju predvolal. Operačné strediská v uvedených prípadoch nijako nezasahujú, môžu byť v osobitných prípadoch len vyzozumené o prípade, resp. môžu byť požiadané o pomoc a súčinnosť, ak je to potrebné.

Dôležité právne normy upravujúce činnosť operačných stredísk sú:

- Nariadenie MV SR č. 88/2017 o činnosti operačných stredísk v znení nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 80/2018,
- Nariadenie MV SR č. 13/2008 o postupe pri prijíme tiesňového volania na národnom čísle tiesňového volania Policajného zboru 158 v znení neskorších predpisov.

3.6. Vzdelávanie príslušníkov PZ

Pokiaľ máme hovoriť o podmienkach kreovania špecializovaných policajných tímov, je potrebné v stručnosti ozrejniť aj systém vzdelávania príslušníkov PZ. Vzdelávací systém príslušníkov PZ je v gescii Centra vzdelávania a psychológie sekcie personálnych a sociálnych činností a osobného úradu MV SR. V rámci vzdelávacej sústavy príslušníkov PZ rozlišujeme vzdelávanie na stredných odborných školách PZ (pomaturitné štúdium), vzdelávanie na A PZ v Bratislave (vysokoškolské štúdium) a ďalšie vzdelávanie (kurzy, stáže, inštruktážno-metodické zamestnania a pod.). V SR sú v súčasnosti 3 stredné odborné školy PZ a to v Bratislave, Pezinku a Košiciach. V rámci školských vzdelávacích programov stredných odborných škôl PZ a Akadémie PZ je téma násilia na ženách a domáceho násilia implementovaná len čiastočne.

3.6.1. Pomaturitné základné kvalifikačné vzdelávanie

Na stredných odborných školách PZ v rámci **pomaturitného kvalifikačného štúdia „základná policajná príprava – práporčička“** je táto problematika obsiahnutá v predmetoch:

Základný policajný výcvik

- Oprávnenie policajta vykázať osobu zo spoločného obydlija podľa § 27a zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov,
- Polícia a ľudské práva,
- Základné štátoprávne normy SR.

Služba poriadkovej polície/služba hraničnej a cudzineckej polície

- Písomnosti v súvislosti s oprávnením vykázať zo spoločného obydlija podľa § 27a zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov,
- komplexné integrované cvičenie, praktický nácvik realizácie oprávnenia vykázať zo spoločného obydlija (taktika a postup policajta pri vykázaní osoby, spracovanie dokumentácie modelového prípadu v súlade s § 27a a § 29 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov),
- vykonávanie služobných zákrokov (v rámci modelových situácií s prvkom domáceho násilia ako jednej z často sa vyskytujúcich situácií v policajnej praxi),
- poskytovanie ochrany osobám povereným výkonom rozhodnutia (§ 73 ods. 3 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov),
- služobné zákroky proti jednotlivým kategóriám osôb (v rámci modelových situácií s prvkom domáceho násilia ako jednej z často sa vyskytujúcich situácií v policajnej praxi),

- služobné zákroky proti jednotlivým kategóriám osôb (v rámci modelových situácií s prvkom domáceho násillia ako jednej z často sa vyskytujúcich situácií v policajnej praxi).

Právo

- Pojmy podľa 5. hlavy všeobecnej časti Trestného zákona (pojmy blízka osoba, chránená osoba),
- trestné právo hmotné – osobitná časť Trestného zákona (trestné činy „Znásilnenie“, „Obchodovanie s ľuďmi“, „Týranie blízkej a zverenej osoby“).

Etika a psychológia policajnej práce

- Domáce násillie (agresia v domácom prostredí, podoby domáceho a rodinného násillia, násillie medzi partnermi v intímnych vzťahoch, faktory partnerskej agresie, žena ako obeť agresie a domáceho násillia, cyklus a dynamika domáceho násillia, psychologický profil a efektívna komunikácia s obeťou domáceho násillia),
- domáce násillie (deti ako obeť domáceho násillia, charakteristika abuzívnych rodičov, incest a pedofília),
- viktimológia (náuka o obetiach trestných činov, komunikácia s obeťou trestných činov).

Takéto vzdelávanie absolvujú všetci novoprijatí príslušníci PZ a získavajú ním kvalifikáciu na výkon štátnej služby príslušníka PZ.

3.6.2. Pomaturitné špecializované kvalifikačné vzdelávanie

Na stredných odborných školách PZ v rámci **pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia „špecializovaná policajná príprava – dôstojnícka“** je táto problematika obsiahnutá v predmetoch:

Služba poriadkovej polície/služba hraničnej a cudzineckej polície

- Oprávnenie policajta vykázat osobu zo spoločného obydllia podľa § 27a zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov,
- Praktické cvičenia na túto podttému podľa modelových situácií (poslucháči si nacvičujú postupy podľa osobitného zákona a interného predpisu - vykonávanie služobných zákrokov v rámci modelových situácií s prvkom domáceho násillia ako jednej z často sa vyskytujúcich situácií v policajnej praxi).

Právo

- Polícia a ľudské práva,

- Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách (poslucháči sú oboznámení s týmto materiálom).

Etika policajnej práce

- Domáce násilie (rizikové faktory domáceho násilia, formy domáceho násilia, fázy domáceho násilia).

3.6.3. Vysokoškolské vzdelávanie na Akadémii PZ SR

Vzdelávanie študentov A PZ v problematike násilia na ženách je realizované prostredníctvom prednášok a seminárov najmä v rámci nasledovných katedier:

- Katedra kriminológie sa venuje viacerým témam súvisiacim s uvedenou problematikou a to najmä v rámci tém Viktimológia, Prevencia kriminality, Aktuálne preventívne programy a Programy prevencie na celoštátnej a regionálnej úrovni, Kriminalita páchaná na ženách, deťoch a senioroch, Právne aspekty prevencie kriminality a Systém prevencie a organizácia prevencie v Európskej únii,
- Katedra vyšetrovania realizuje vzdelávanie v uvedenej problematike v rámci prednášok a seminárov z predmetu *Teória a metodika vyšetrovania*. V rámci uvedeného predmetu sú venované osobitne prednášky a semináre metodike vyšetrovania trestných činov súvisiacich s domácim násilím.

K problematike násilia na ženách a domáceho násilia sú pravidelne vypisované uvedenými katedrami aj témy diplomových prác.

3.6.4. Ďalšie vzdelávanie

V rámci systému ďalšieho vzdelávania príslušníkov PZ v praxi absentuje zatiaľ systematická odborná príprava k téme násilia na ženách a domáceho násilia. Priebežne sú realizované vzdelávacie aktivity pre príslušníkov PZ či už na celoslovenskej úrovni alebo na úrovni kraja či okresu k vyššie uvedeným témam. Napríklad v pôsobnosti KR PZ v Trenčíne sa v roku 2017 uskutočnil pilotný projekt vzdelávania k problematike domáceho násilia v spolupráci s Koordinačno-metodickým centrom pre prevenciu násilia na ženách. KR PZ v Nitre realizuje odbornú prípravu príslušníkov PZ k problematike domáceho násilia formou školení v spolupráci s neziskovou organizáciou „Centrum Slniečko“ v Nitre.

Problematika vzdelávania vyšetrovateľov PZ a poverených príslušníkov PZ pre prácu s obeťami násilia na ženách a domáceho násilia ako obzvlášť zraniteľnými obeťami je čiastočne riešená aj v rámci nasledovných dvoch aktivít úradu kriminálnej polície P PZ v spolupráci s A PZ.

Systém základnej odbornej prípravy vyšetrovateľ PZ a poverených príslušníkov PZ je realizovaný v rámci akreditovaného projektu zdokonaľovacieho kurzu pod názvom „Obzvlášť

zraniteľné obeť trestných činov, vyšetrovanie a prístup k obeť“. Realizácia tohto kurzu začala prebiehať na A PZ v poslednom štvrtroku 2018 a bude prebiehať aj v roku 2019. V roku 2018 bolo prevzdelaných cca 600 príslušníkov PZ. Celkový plánovaný počet prevzdelaných príslušníkov PZ je cca 3000.

System akreditovaného špecializovaného vzdelávania vyšetrovateľov PZ a poverených príslušníkov PZ na Akadémii PZ so zameraním na prácu s obzvlášť zraniteľnými obeťami v špeciálnych výsluchových miestnostiach bude realizovaný v rámci projektu „Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obeť a ďalšie obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov“. Začiatok vzdelávania v rámci tohto projektu je plánovaný na rok 2019. Takéto vzdelanie absolvuje cca 350 príslušníkov PZ a pôjde o nadstavbu k základnej odbornej príprave.

IV. MOŽNOSTI ZAVEDENIA ŠPECIALIZÁCIE Z POHĽADU VYŤAŽENIA PZ SR VYŠETROVANÍM TRESTNÝCH ČINOV DOMÁCEHO NÁSILIA A TRESTNÝCH ČINOV PROTI ĽUDSKEJ DÔSTOJNOSTI

S cieľom nájsť čo najefektívnejší prístup k špecializácii policajtov je potrebné určiť početnosť trestných činov spáchaných v súvislosti s domácim násilím. Preto v úvode IV. časti najprv uvádzame výsledky analýzy o počte trestných činov súvisiacich s domácim násilím a trestných činov proti ľudskej dôstojnosti. Zdrojom dát pre analýzu bol výstup z Evidenčno-štatistického systému polície „Údaje o príbuzenských vzťahoch páchatel'ov a obetí“. Tento prehľad poskytuje dáta o všetkých zistených, objasnených a dodatočne objasnených trestných činoch a umožňuje identifikovať, v akom v blízkom vzťahu bol páchatel' k poškodenej osobe³.

4.1. Vymedzenie kriminality v rámci špecializácie policajnej práce na násilie na ženách a domáce násilie

Podľa § 2 ods. 2) písm. e/ zákona o obetiach trestným činom domáceho násilia je násilný trestný čin spáchaný na blízkej osobe podľa § 127 ods. 4) TZ a bývalom manželovi, bývalom druhovi, rodičovi spoločného dieťaťa alebo inej osobe, ktorá s páchatel'om žije alebo žila v spoločnej domácnosti. Táto definícia opomína, že násilie na ženách a domáce násilie často spočíva aj pôsobení na obeť nátlakom a časť obetí čelí majetkových trestným činom, ktoré sú jednou z foriem násilia na ženách a domáceho násilia. Sledovali rôzne ukazovatele vo vzťahu k 29 trestným činom⁴, ktoré boli spáchané páchatel'om, ktorý je k poškodenému blízkou osobou podľa trestnoprávnej definície blízkej osoby v zmysle § 127 ods. 4) Trestného zákona. Do uvedeného prehľadu sme zahrnuli aj štyri majetkové trestné činy, pri ktorých sa ukázala najvyššia početnosť páchatel'ov s blízkym vzťahom k poškodenej osobe. Oprávnenosť zaradenia majetkových trestných činov do sledovanej skupiny vybraných skutkov násilia na ženách a domáceho násilia potvrdzuje skutočnosť, že boli druhou najčastejšou formou násilia páchaného blízkymi osobami.

V rámci pohľadu na formy násilia na ženách a domáceho násilie sme roztriedili vybrané trestné činy do siedmych skupín:

---

³ V súvislosti so zaznamenávaním vzťahov treba poznamenať, že z datasetov je možné s určitou istotou identifikovať len blízke osoby v zmysle § 127 ods. 4) TZ. Štatistický výstup „Trestné činy spáchané v súvislosti s domácim násilím“

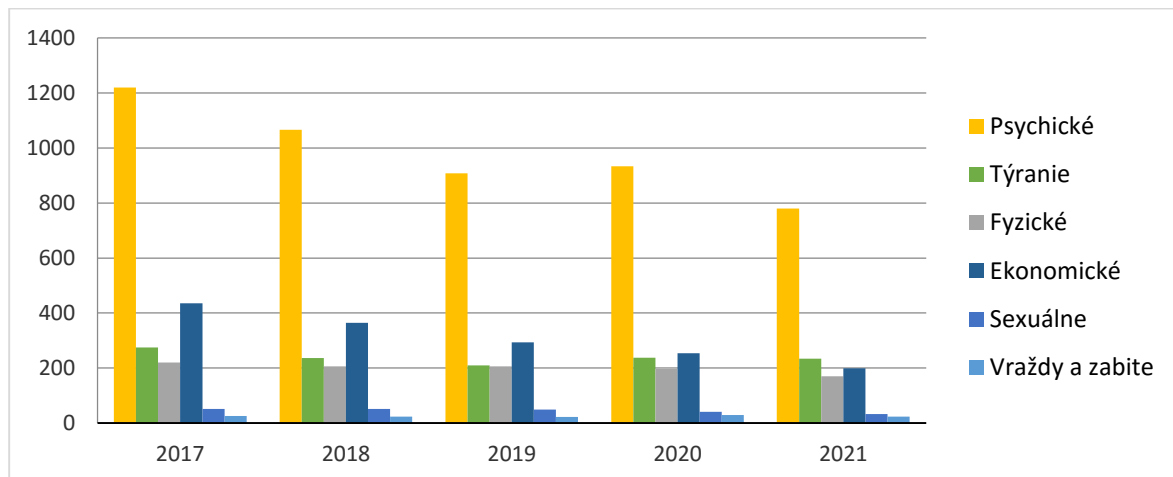
⁴ Skupina analyzovaných trestných činov v rámci PPZDefDN zahŕňala trestné činy: § 144 úkladná vražda, § 145 vražda, § 147 zabitie, § 148 zabitie z nebanlivosti, § 149 usmrtenie, § 154 účasť na samovražde, § 155 - § 156 úmyselné ublíženie na zdraví, § 157 - § 158 ublíženie na zdraví z nebanlivosti, § 182 pozbavenie osobnej slobody, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 184 obmedzovanie slobody pobytu, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 192 nátlak, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násilie, § 201 sexuálne zneužívanie, § 202 sexuálne zneužívanie, §208 týranie blízkej osoby a zverenej osoby, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, §360 nebezpečné vyhrážanie, § 360a nebezpečné prenasledovanie. Osobitne boli hodnotené aj trestné činy: § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci.

1. vraždy a zabite,
2. usmrtenie a účasť na samovražde,
3. fyzické násilie,
4. psychické násilie,
5. sexuálne násilie,
6. týranie blízkej a zverenej osoby,
7. ekonomické násilie.

Rozdelenie a početnosť trestných činov v týchto skupinách uvádzame v prílohe č. 1.

Graf č. 4 zobrazuje výskyt foriem násilia⁵. Najviac je medzi stíhanými trestnými činmi na blízkych osobách zastúpená psychická forma násilia a druhou najpočetnejšou skupinou sú trestné činy spadajúce pod formu ekonomického násilia.

Graf č. 4: Výskyt foriem násilia

(Zdroj dát Ministerstvo vnútra SR, vlastné spracovanie)

Do úvah o špecializácii policajtov na prípady násilia na ženách a domáceho násilia sme zahrnuli aj prípady trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, ktoré neboli spáchané páchatelom s blízky vzťahom k poškodenej osobe.

Pretože z dlhodobovo vedených štatistík kriminality vyplýva, že najpremenlivejšie sú údaje o stave kriminality, ale už menej premenlivé sú údaje o jej štruktúre (25), do analýzy sme zahrnuli dáta o vybraných trestných činoch za obdobie piatich rokov od roku 2017 do roku 2021. Ako zrejme z grafu č. 4, predpoklad o relatívne nízkej premenlivosti štruktúry kriminality sa nám potvrdil.

⁵ Pretože počet trestných činov v kategórii usmrtenie a účasť na samovražde je veľmi nízky, nie sú tieto trestné činy vo vizualizácii zobrazené.

V prípade špecializácie, by sa špecializovaní vyšetrovatelia na okruh trestných činov súvisiacich s domácim násilím predovšetkým zaoberali riešením prípadov podľa IX. hlavy Trestného zákona. Ich ostatná činnosť by následne bola relatívne rovnomerne rozdelená medzi vybrané trestné činy proti životu a zdraviu, proti rodine a mládeži a trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti, ak boli spáchané blízkou osobou (26).

S ohľadom na špecializáciu aj na násilie na ženách, je potrebné do okruhu trestných činov, na ktoré sa vzťahuje špecializácia, zaradiť aj trestné činy proti ľudskej dôstojnosti, pri ktorých nebol blízky vzťah medzi páchatelom a poškodenou osobou. Aj keď to nie je zrejmé z administratívnych dát polície o kriminalite, dáta o prevalencii skúseností so sexuálnym násilím vypovedajú o tom, že zo 100 znásilnení na Slovensku len 15 spácha neznáma osoba (27). Preto musí byť špecializovaná policajná práca na riešenie domáceho násillia pripravená aj na odhaľovanie a stíhanie niektorého z trestných činov proti ľudskej dôstojnosti a ohľaduplné zaobchádzanie s osobami, ktoré sa stali ich obeťou. Špecializácia vyšetrovateľa by tak bola vymedzená na trestné činy spáchané v súvislosti s domácim násilím a trestné činy proti ľudskej dôstojnosti.

4.2. Zaťaženosť špecializovaných vyšetrovateľov a vyšetrovateliek prípadmi násillia na ženách a domáceho násillia (26)

Od roku 2017 do roku 2021 polícia objasnila 7 549 trestných činov v súvislosti s domácim násilím (vrátane trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, keď mal páchatel blízky vzťah k obeťi). V tomto období polícia objasnila aj 244 trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, ktoré spáchal páchatel bez blízkeho vzťahu k poškodenej osobe. Priemerne ročne policajti a policajtky teda objasnili 1 560 prípadov násillia na ženách a domáceho násillia.

V III. časti sa odporúča, aby v rámci organizačného členenia polície bola špecializácia zaradená na odbory násilnej kriminality, nakoľko „*prevažná väčšina trestných činov súvisiacich s domácim násilím vyšetruje na odboroch kriminálnej polície Okresných riaditeľstiev PZ vyšetrovateľmi 1. oddelenia*“.

Pri odpovedi na otázku, aká by bola zaťaženosť špecializovaných vyšetrovateľov a vyšetrovateliek prípadmi násillia na ženách a domáceho násillia si pomôžeme porovnaním celkového nápadu objasnenej násilnej trestnej činnosti v roku 2020 k priemernému počtu objasnených prípadov násillia na ženách a domáceho násillia za roky 2017-2021. V roku 2020 zistených 5 280 násilných trestných činov pri 75% objasnenosti⁶ predstavuje 3 960 objasnených trestných činov.

---

⁶ Štatistika MV SR od 1.1.2020 do 31.12.2020: Údaje o príbuzenských vzťahoch páchatelov a obeťi

Ak je priemerný ročný počet objasnených trestných činov násilia na ženách a domáceho násilia 1560 trestných činov, do pozornosti špecializovanej policajnej práce by tak spadalo 40% z objasnenej násilnej kriminality.

4.3. Organizačné začlenenie špecializovaných vyšetrovateľov a vyšetrovateliek a podmienky špecializácie

Na oddeleniach násilnej kriminality Okresných riaditeľstiev PZ SR pracuje 8 - 10 vyšetrovateľov a vyšetrovateliek. Ich počet závisí od veľkosti okresu a tiež početnosti a charakteru kriminality.

Ak by do pozornosti špecializovanej policajnej práce spadalo 40% z objasnenej násilnej kriminality, je potrebná špecializácia aspoň dvoch vyšetrovateľov z 1. oddelenia Okresného riaditeľstva Policajného zboru SR.

V III. časti autor a autorka upozorňujú, že na vysokú fluktuáciu na oddeleniach Okresných riaditeľstiev PZ. Rovnako konštatujú, že vyšetrovatelia a vyšetrovatelky sa nechcú špecializovať, napríklad preto, že ich činnosť by bola „obmedzená akoby na jeden trestný čin“ alebo kvôli obave, že im budú chýbať skúsenosti s inými trestnými činmi, ak sa k ich riešeniu dostanú počas výjazdov alebo v rámci zastupovania iného vyšetrovateľa. Uvedené obavy dostatočne vyvracia skutočnosť, že ide o pomerne veľkú skupinu 29 trestných činov.

Vyšetrovatelia a vyšetrovatelky majú podľa III. časti tiež obavy, že nápad spisov v rámci špecializácie by bol „3-4 spisy (v porovnaní s inými vyšetrovateľmi, ktorí môžu mať napr. 20 až 30 spisov)“. Priemerná početnosť prípadov násilia na ženách a domáceho násilia, ktorým by sa v rámci špecializácie venovali spoľahlivo vyvracia tento argument. Navyše, ako sme uviedli už v predchádzajúcich častiach, zavedenie špecializácie má pozitívny vplyv na latenciu násilia na ženách a domáceho násilia a je preto potrebné predpokladať, že jej efektívne zaradenie v policajnej práci by malo vplyv na nahlasovanosť a napokon aj na zvyšovanie počtu stíhaných a objasnených prípadov.

V neposlednom rade sa chceme venovať problému, že časť násilia na ženách a domáceho násilia je utváraná aj zisteným a objasnenými majetkovými trestnými činmi, ktoré ale patria do kompetencie 2. oddelenia Okresných riaditeľstiev PZ. Majetkové trestné činy sa teda aj z pohľadu organizačného členenia PZ SR vymykajú z okruhu trestných činov súvisiacich s domácim násilím podľa definície okruhu trestných činov súvisiacich s domácim násilím ako ho určuje Prezídium Policajného zboru SR.

Existujú dva spôsoby riešenia tohto problému:

- a) V prípade majetkových trestných činov spáchaných v rámci domáceho násilia resp. blízkymi osobami poškodených, budú tieto prípady pridelené špecializovaným vyšetrovateľom a vyšetrovatelkám 1. oddelenia Okresného riaditeľstva PZ SR, alebo

- b) policajti a policajtky 2. oddelenia Okresných riaditeľstiev PZ SR absolvujú vzdelávanie o násilí na ženách a domácom násilí aby vedeli, že existuje pravdepodobnosť, že poškodená osoba je obeťou domáceho násilia a hrozí, že zažíva aj iné formy domáceho násilia. V rámci takéhoto vzdelávania by mali dostať aj informácie o reakciách a potrebách obetí domáceho násilia a o tom, aké opatrenia je vhodné resp. potrebné prijať na ich ochranu pred druhotnou a opakovanou viktimáciou.

Podmienkou špecializácie policajnej práce na prípady násilia na ženách a domáceho násilia je odborná príprava - špecializačné vzdelávanie. Podľa príkladov dobrej praxe zo zahraničia, je vhodné výkon praxe doplniť aj o supervíziu, ktorá je ale nanešťastie na Slovensku takmer neznámym opatrením na hodnotenie a zlepšovanie praxe (26).

V systéme policajného zboru je tiež potrebné zabezpečiť, aby práca špecializovaných tímov bola náležite ohodnotená ako vysoko odborná. Špecializované tímy majú vytvorené dostatočné inštitucionálne zázemie, vrátane jasných protokolov, technického vybavenia a personálneho zabezpečenia. Uvedené podmienky sú dôležité ako prevencia fluktuácie, čo je vzhľadom na špecifiká násilia na ženách a domáceho násilia nežiadúce.

ZÁVER

Každá sociálna interakcia je ovplyvnená aj vnímaním a presvedčeniami o postavení a roliach žien a mužov v spoločnosti (28). Tento aspekt osobitne vystupuje do popredia pri prípadoch násilia na ženách a domáceho násilia a pri reakcie jednotlivcov a inštitúcií na tieto prípady (29).

Pokiaľ si väčšina ľudí, vrátane policajtov a policajtiiek uvedomuje, že je rozdiel, či je obeťou trestného činu muž alebo žena, už menej si uvedomujú, ako vplýva ich vlastné pohlavie a najmä ich vlastné presvedčenia o postavení a roliach žien a mužov v spoločnosti, na riešenie prípadov násilia na ženách a domáceho násilia a na kontakt s ich obeťami. Vlastné zmýšľanie a presvedčenia môžu mať vplyv na to, ako človek hovorí so ženami a s mužmi (napr. či používa silný hlas alebo ak udržiava očný kontakt) (23). Vlastné zmýšľanie a presvedčenia môžu mať vplyv aj na to, ako človek hodnotí riziko hroziaceho nebezpečenstva, na aspekty, ktoré považuje pri stíhaní násilia na ženách a domáceho násilia za významné (napr. kto začal incident, komu a aká vznikla ujma), a tiež na to, ako profesionál a profesionálka vníma obeť.

Vnímanie samého seba v kontexte presvedčení o postavení a roliach žien a mužov v spoločnosti a tiež pohlavie profesionála alebo profesionálky v kontakte s obeťou násilia na ženách a domáceho násilia tiež ovplyvňuje to, ako ho/ju vníma obeť a aj iní aktéri ekosystému ochrany a podpory žien zažívajúcich násilie a obetí domáceho násilia. Napríklad, žena policajtky by mohla byť vnímaná ako menej ohrozujúca zo strany ženskej obeť, čo ju môže motivovať k tomu, že sa bude ochotnejšie podávať informácie a vypovedať (30).

Vnímanie a presvedčenia o postavení a roliach žien a mužov v spoločnosti, tzv. rodové vnímanie, ktorého súčasťou sú aj škodlivé rodové stereotypy, môže zvyšovať riziko opätovnej viktimizácie obetí, ak bude viesť k znižovaniu závažnosti násilia a spochybňovaniu obetí. Tiež môže viesť k zvyšovaniu rizika druhotnej viktimizácie, ak v komunikácii s obeťami zaznievajú škodlivé stereotypy a obeť má pocit, že nie je braná dostatočne vážne. Obeť preto nemusí byť motivovaná spolupracovať pri stíhaní trestných činov, prípadne môže napokon nadobudnúť presvedčenie, že účasť v trestnom stíhaní jej nielenže neprináša želanú ochranu, ale ju mátie a odčerpáva energiu a zdroje. Napokon, rodové vnímanie môže v konečnom dôsledku viesť k tomu, že sa policajti a policajtky na určité formy násilia na ženách a domáceho násilia nebudú pýtať, pretože nevedia, aký je dôležitý kontext a história násilia (30).

Škodlivé stereotypy o postavení a roliach žien a mužov v spoločnosti teda môžu pôsobiť tak, že obeť sa rezignuje na hľadanie pomoci u polície, vráti sa do násilia, ktoré pozná a predpokladá o ňom, že v jeho rámci vie manažovať svoje bezpečie.

Špecializácia policajnej práce na prípady násilia na ženách a domáceho násilia pomáha prekonať vyššie uvedené problémy. Hodnotiace správy o špecializovaných policajných tímoch tiež ukazujú, že po zavedení osobitných postupov a špecializácie na vyšetřovane týchto prípadov došlo k výraznému nárastu nahlasovania a poklesu latencie (24).

Vymedzenie okruhu trestných činov násilia na ženách a domáceho násilia podľa IV. časti tejto publikácie a ich početnosť v porovnaní s početnosťou všetkých trestných činov podľa výstupu z Evidenčno-štatistického systému polície ukazuje, že v rámci 1. oddelenia Okresných riaditeľstiev policajného zboru je možné efektívne vytvoriť špecializáciu pre prípady násilia na ženách a domáceho násilia. Špecializovaní/é vyšetrovatelia a vyšetrovatelky by stíhali najmä prípady vybraných trestných činov zaradených do IX. hlavy Trestného zákona (prípady s formou psychického násilia) a potom v relatívne v rovnomernom rozdelení vybrané trestné činy proti životu a zdraviu, proti rodine a mládeži a trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti spáchané blízkou osobou. Pretože sú potreby obetí trestných činov proti ľudskej dôstojnosti podobné potrebám obetí domáceho násilia, špecializácia by sa týkala aj vyšetrovania trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, ktoré neboli spáchané páchatelom s blízkym vzťahom k poškodenej osobe.

CITOVANÉ DIELA

1. **Policajný, hasičský a záchranársky inšpektorát služieb jej Veličenstva.** *Reakcia polície na násilie páchané na ženách a dievčatách. Záverečná správa z kontroly.* s.l. : HMICFRS, 2021.
2. **Tsai, B.** *The Trend Toward Specialized Domestic Violence Courts: Improvements on an Effective.* 68, 2000, Fordham Law Review, Zv. 4.
3. **Fagan, Jeffrey.** *The Criminalization of Domestic Violence: Promises and Limits.* National Institute of Justice . Washington, D.C. : U.S. Department of Justice, 1996. s. 71. NCJ 157641.
4. *The Criminal Law of Misdemeanor Violence, 1970-1990.* **Zorza, J.** 83, Journal of Criminal Law and Criminology : s.n., 1992.
5. **Bdžoch Koňáková, L., a iní.** *Akú ochranu a podporu garamtuje súčasný systém ženám zažívajúcim násilie a ich deťom?* Košice : Fenestra, OZ Hana, 2023.
6. **Očenášová, Zuzana, a iní.** *Mapovanie postupov a postojov vyšetrovateľov policajného zboru v prípadoch násillia páchaného na ženách.* Bratislava : Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2017. s. 70. 978-80-7138-152-5.
7. **Stanko, B. a Hohl, K.** Why training is not improving the police response to sexual violence against women: a glimpse into the 'black box' of police training. [aut. knihy] E. Milne, a iní. *Women and the Criminal Justice System Failing Victims and Offenders?* London : Palgrave Macmillan, 2018, s. 167-186.
8. **Filadelfiová, J., Gerbery, D. a Vittek, J.** *Reprezentatívny výskum domáceho násillia na Slovensku.* Bratislava : Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2017. Pramenná správa.
9. **Očenášová, Z. a Michalík, P.** *Sexuálne násillie na ženách – správa z reprezentatívneho výskumu.* 1. Bratislava : Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2017. s. 86. 978-80-7138-159-4.
10. **Košecká, D., Ritomský, A. a Boleková, V.** *Psychologické aspekty obetí domáceho násillia.* [aut. knihy] P. Polák a M. Tittlová. *Kriminologické možnosti riešenia domáceho násillia.* Bratislava : Wolters Kluwer, 2017.
11. **Burajová, B. a Očenášová, Z.** *Analýza súdnych rozhodnutí v prípadoch násillia páchaného na ženách.* Bratislava : Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2020. s. 93. 978-80-7138-171-6.
13. **Fico, M. a Repková, K.** *Prevalencia násillia páchaného na deťoch vo verejnej mienke na Slovensku.* Bratislava : Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2013. Správa z výskumnej úlohy.
14. **Dobash, R.P. a Dobash, R.E.** *Women, Violence and Social Change.* London : Routledge, 1992.
15. **Kelly, J.B. a Johnson, M.P.** Differentiation among types of intimate partner violence: Research update and implications for interventions. *Family Court Review.* 2008, 46, s. 476-499.

16. **Stark, E.** *Coercive Control: How men entrap women in personal life*. Oxford : Oxford University Press, 2007.
17. **Johnson, M.** Patriarchal terrorism and common couple violence: two forms of violence against women. *Journal of Marriage and the Family*. 1995, Zv. 57, 2.
18. **Dobash, R.P. a Dobash, R.E.** Women's violence to men in intimate relationships: Working on a puzzle. *British Journal of Criminology*. 2004, Zv. 44, 3.
19. **Generálna prokuratúra SR.** *Zhodnotenie využívania prostriedkov trestného práva proti domácemu násiliu voči ženám a deťom*, Generálna prokuratúra SR. 2002.
20. **Bell, C.** Domestic Violence and Contact: 10 Reasons Why. *Family Law*. 2008, 38.
21. **International Association of Chiefs of Police.** *Intimate partner violence response: Policy and training content guidelines*. s.l. : IACP, 2014.
22. **Provazník, J.** Výslech zvlášť zraniteľné oběti z pohledu viktimologického a kriminalistického. [aut. knihy] J. et al Andraško. *Ústavnoprávne, zákonné a kriminologické atribúty o obetaich trestných činov*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, právnická fakulta, 2018, s. 171.
23. **Lobnikar, B., Vogt, C. a Kersten, J.** *Improving Frontline Responses to Domestic Violence in Europe*. Maribor : Faculty of Criminal Justice and Security. University of Maribor, University Press , 2021. ISBN 978-961-286-543-6.
24. **Friday, P.C., a iní.** *Evaluating the Impact of a Specialized Domestic Violence Police Unit*. Charlotte : Department of Criminal Justice. University of North Carolina, 2006.
25. *Obete všeobecnej kriminality v policajných štatistikách.* **Holcr, K.** Bratislava : Paneurópska vysoká škola, 2015. Obete kriminality.
26. **Burajová, B.** *Obete trestných činov : Prevencia opakovanej a druhotnej viktimizácie obzvlášť zraniteľných obetí*. s.l. : Akadémia PZ SR, 2022. s. 102-109.
27. **Ridgeway, C.L. a Smith-Lovin, L.** The gender system and interaction. *Annual Review of Sociology*. 1999, Zv. 25, 1.
29. **Anderson, K.I. a Umberson, D.** Gendering violence: Masculinity and power in men's accounts of domestic violence. *Gender & Society*. 2001, Zv. 15, 3.
30. **Pfleiderer, B. a Sondern, L.** Why the integration of sex and gender aspects will improve Domestic Violence Risk Assessment. *European Law Enforcement Research Bulletin*. 2020, 20.

PRÍLOHA Č. 1

Forma	Trestný čin	2017	2018	2019	2020	2021
Vraždy a zabite	§ 144 Úkladná vražda	1	0	0	3	1
	§ 145 Vražda	18	18	17	21	21
	§ 147 Zabitie	5	3	3	2	1
	§ 148 Zabitie	2	2	2	3	0
Usmrtenie a účasť na samovražde	§ 149 Usmrtenie	16	10	7	11	11
	§ 154 Účasť na samovražde	0	1	0	0	1
Fyzické	§ 155 Ublíženie na zdraví	34	31	24	32	24
	§ 156 Ublíženie na zdraví	111	102	97	113	90
	§ 157 Ublíženie na zdraví	31	31	44	22	22
	§ 158 Ublíženie na zdraví	22	23	23	22	20
	§ 182 Pozbavenie osobnej slobody	0	0	1	0	0
	§ 183 Obmedzovanie osobnej slobody	20	19	17	8	14
	§ 184 Obmedzovanie slobody pobytu	2	0	0	0	0
Psychické	§ 189 Vydieranie	63	58	47	45	26
	§ 192 Nátlak	1	0	0	0	0
	§ 194 Porušovanie domovej slobody	71	58	78	84	72
	§ 359 Násilie proti skupine obyvateľov	5	6	6	6	2
	§ 360 Nebezpečné vyhrážanie	1033	899	740	771	650
	§ 360A Nebezpečné prenasledovanie	47	45	37	28	30
Sexuálne	§ 199 Znásilnenie	19	16	19	16	8
	§ 200 Sexuálne násilie	14	15	12	9	7
	§ 201 Sexuálne zneužívanie	15	18	17	15	17
	§ 202 Sexuálne zneužívanie	3	2	1	1	1
Týranie	§ 208 Týranie blízkej osoby a zverenej osoby	275	236	209	237	234
Ekonomické	§ 212 Krádež	362	294	233	199	156
	§ 213 Sprenevera	12	14	12	9	5
	§ 221 Podvod	15	21	17	7	9
	§ 245 Poškodzovanie cudzej veci	33	28	26	27	20
	§ 188 Lúpež	13	7	5	12	9

